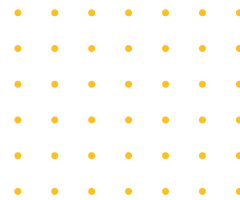

ИЗВЕШТАЈ

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕТО ВО ОБРАЗОВАНИЕТО ЗА ВОЗРАСНИ

ВОВЕД

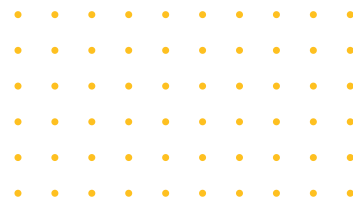

Дефинирањето на резултатите од учењето во образованието за возрасни е клучен аспект на процесот на учење. Тоа овозможува да се фокусираме на достигнувањата на возрасните и придобивките што произлегуваат од нивното учество во образованието.

Овој извештај ќе се концентрира на разбирање и дефинирање на овие резултати, кои се од значајна важност и за самите учесници и за општеството во целина.

Речиси секој образовен проект во неформалното образование, без разлика на неговата форма, има потенцијал да донесе придобивки за повеќе засегнати страни. Овие придобивки се забележливи на различни нивоа, почнувајќи од поединечни учесници, проширувајќи се до давателите на услуги и на крајот имаат влијание врз цели општества. Успешните примери на образовни проекти даваат јасен доказ дека учењето и развојот на вештини во животот на возрасните се значајни и даваат резултати.

Навистина, возрасните, без оглед на нивното образовно минато или искуство, можат да извлечат огромни придобивки од пристапот до неформално образование. Преку оваа форма, тие го прошируваат своето знаење, развиваат вештини, стекнуваат нови кариерни перспективи и воведуваат позитивни промени во нивниот личен живот. Меѓутоа, за да се обезбеди ефективност на оваа форма на образование и подобро да се цени неговото влијание, од суштинско значење е да се дефинираат резултатите од учењето.

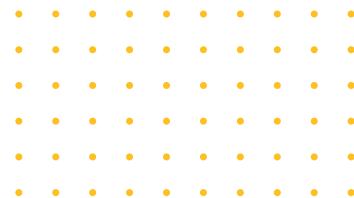
Во денешното образование за возрасни, постои сè поголема потреба да се одредат и мерат постигнувањата на учениците.

Во овој контекст, концептот на „резултати од учењето“ игра клучна улога. Резултатите од учењето претставуваат јасна слика за посакуваните ефекти од процесот на учење, изразени со зборови кои недвосмислено дефинираат како тие можат да се измерат. Затоа, резултатите од учењето ја формираат основата за мерење и презентирање на постигнувањата на учесниците. Тие имаат потенцијал да го подобрат дизајнот на обуката и квалитетот на процесот на учење. Формулирањето и користењето на резултатите од учењето го префрлаат фокусот кон ефективно предавање и учење. Ова води до поголема транспарентност за сите учесници и чинители вклучени во образованието. Резултатите од учењето можат да послужат како општ принцип за организирање на наставните и ученичките практики и да поттикнат промена кон процеси ориентирани кон ученикот. Тие отвораат можности за различни практики за оценување, овозможувајќи прилагодување на програмите за обука на новите контексти создадени од брзиот технолошки напредок, барањата на пазарот на труд и еволуирачките потреби за личен развој на возрасните.

Дефинирањето на резултатите од учењето на возрасните е клучен чекор кој им помага на едукаторите и организациите правилно да го планираат образовниот процес и да го оценат сеопфатното влијание од нивните активности. Исто така, важно е да се соберат конзистентни податоци за ефектите од учењето за подобро да се разберат придобивките што ги носи неформалното образование. Ова знаење може да помогне во прилагодувањето на образовните програми на потребите на учесниците и да ја покаже вредноста на таквото учење.

Сепак, важно е да се нагласи дека видот на резултати од учењето што може да се дефинираат ќе зависи од специфичните образовни цели, содржината на програмата и формата на образование. Секој образовен проект е уникатен и дава различни ефекти кои вреди да се планираат, истражуваат и документираат. На крајот, дефинирањето на овие резултати ни помага подобро да разбереме кои знаења, вештини и компетенции се развиваат и како неформалното образование придонесува за развојот на поединците и општеството како целина

Концептот на образовните достигнувања во образованието на возрасните

Концептот на образовни достигнувања во образованието за возрасни не е сосема нов, но неговото широко распространето прифаќање и формализирање стана позабележително во последниве децении, особено со доаѓањето на образованието засновано на компетенции и зголемениот акцент на одговорноста и оценувањето во образовните системи ширум светот. Постојат одредени клучни пресвртници, како што се:

Образование засновано на компетенции (СВЕ):

СВЕ се појави кон крајот на 20 век за подобро усогласување на образовните цели со потребите на пазарот на труд и општеството. Тоа се фокусира на достигнувања и е широко прифатено во образованието за возрасни.

Акредитација и обезбедување квалитет:

со зголемен притисок врз образовните институции да го покажат квалитетот и ефективноста на нивните програми, фокусот се префрли на мерливи образовни достигнувања. Овој тренд е особено забележлив од крајот на 20 век.

Доживотно учење:

концептот популаризиран кон крајот на 20 век, ја нагласува важноста од континуиран развој на вештини и адаптација. Овде, достигнувањата во учењето често се насочени кон примена во реалниот свет и вештини корисни во различни контексти, не само во формалните образовни институции.

Глобализација и стандардизација:

меѓународни рамки, како што е Болоњскиот процес во Европа, кој започна во 1999 година, имаше за цел да ги стандардизира квалификациите и образовните достигнувања низ земјите. Овие напори, исто така, имаат влијание врз образованието на возрасните, особено во однос на препознавањето на квалификациите и преносливоста на вештините.

Вештини на 21-от век:

со почетокот на 21-от век, се зголемува разбирањето дека вештините како што се критичко размислување, решавање проблеми и приспособливост се од суштинско значење. Образовните достигнувања почнаа да ги инкорпорираат овие „меки вештини“ заедно со традиционалните „тврди вештини“.

Технологија и онлајн учење:

подемот на онлајн образовните платформи го олесни следењето и мерењето на образовните достигнувања, што го олеснува нивното искористување во образованието за возрасни.

Влада и политика:

различни влади воведоа политики за промовирање на учењето на возрасните, често поврзани со целите на економскиот развој. Овие политики често се фокусираат на мерливи достигнувања и за обезбедување одговорност и за проценка на ефективноста на различните образовни интервенции.

Програма на ОЕЦД за меѓународна проценка на компетенциите на возрасните (PIAAC):

иницијативите како PIAAC придонесоа за глобална дискусија за вештините и компетенциите, со цел поголем фокус на мерливи достигнувања во образованието на возрасните.

Теории за учење на возрасни:

теоретичарите како Малколм Ноулс, кој го популаризираше концептот на андрагогија, исто така влијаеја на фокусот на образовните достигнувања, нагласувајќи ја самонасочената и цел-ориентирана природа во едукацијата на возрасните.

Концептот на образовни достигнувања или резултати од учењето во образованието за возрасни ја формира основата за разбирање како ефектите од учењето влијаат врз поединците и општеството како целина.

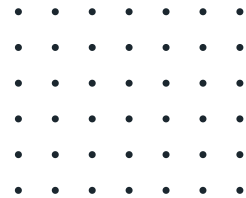
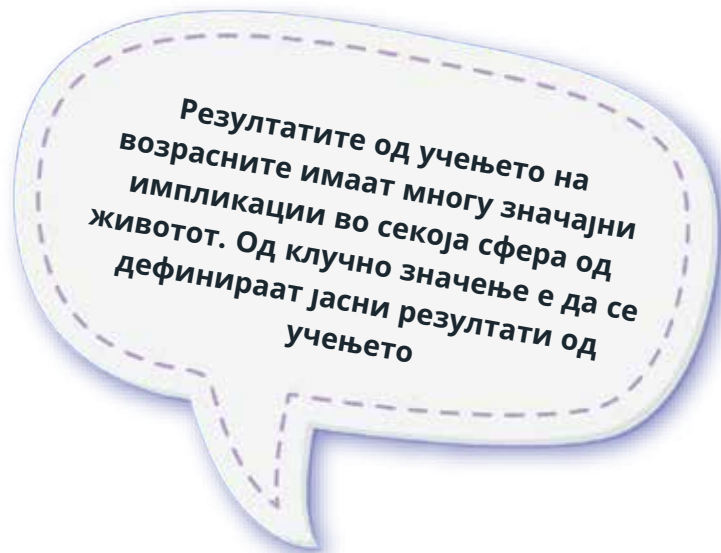

Тоа не само што одразува како возрасните учат и развиваат компетенции во се поконкурентен и променлив свет, туку и го поставува патот за подобрување на образовните системи.

Од суштинско значење е да се нагласи дека современиот пристап кон концептот на образовните достигнувања во образованието на возрасните ги опфаќа не само традиционалните форми на учење туку и неформалните и информалните патеки на образование на возрасните.

Како што образованието на возрасните станува се повеќе разновидно и достапно, важно е да се земат предвид различните форми на учење во контекст на образовните достигнувања. Јасно е дека постои признаена потреба да се прилагоди концептот на образовните достигнувања на современите предизвици, како што се глобализацијата, технолошкиот напредок и еволуирачките потреби на пазарот на трудот. Ова имплицира дека резултатите од учењето на возрасните мора да ја земат предвид нивната способност да се прилагодат на променливите услови и да развијат вештини не само во професионален контекст, туку и на лично ниво.

Пристапот заснован на компетентност ја одразува оваа неопходност, фокусирајќи се на вештините кои се клучни за животот и работата на возрасните. Истовремено, акцентот на одговорноста и оценувањето помага да се осигури дека резултатите од учењето се мерливи и усогласени со договорените стандарди, што последователно придонесува за подобрување на квалитетот на образованието за возрасни.

Проширувањето на знаењата и вештините отвора нови можности за кариера на учениците, помагајќи им да ги остварат своите аспирации и животни цели. Затоа, резултатите од учењето на возрасните имаат индивидуално значење, кои влијаат на квалитетот на животот, благосостојбата и задоволството од постигнувањата.

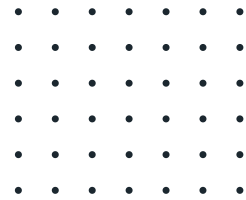
Понатаму, резултатите од учењето на возрасните имаат широки социјални импликации. Едукацијата на возрасните има потенцијал да создаде покомпетентни, свесни и ангажирани граѓани. Неформалното образование може да влијае на подобрувањето на јавното здравје, социјалната интеграција и да обезбеди еднакви можности за сите. Поединците кои учат во зрелоста често стануваат поотворени за различностите и посвесни за социјалните предизвици, што се претвора во придобивки за целото општество.

Конечно, резултатите од учењето на возрасните имаат значителни економски импликации. Пристапот до неформално образование им помага на учесниците да ги подобрат своите вештини, влијаејќи на нивната привлечност на пазарот на трудот. Работниците со соодветни вештини се поконкурентни и можат да придонесат за економскиот раст на земјата. Истовремено, развивањето на компетенции за возрасни се бори со прашања како што се невработеноста или социјалната исклученост, што пак има поволно влијание врз општествената стабилност.

Областите на влијание на резултатите од учењето на возрасните се разновидни и опфаќаат многу полиња.

КЛУЧНИ ОБЛАСТИ НА ВЛИЈАНИЕ НА УЧЕЊЕТО НА ВОЗРАСНИТЕ

Област	Влијание
Личен и професионален развој	Образованието за возрасни дава можност да се развијат вештини кои се клучни за личниот и професионалниот живот. Учењето во зрели години може да доведе до стекнување на нови вештини и компетенции кои се од суштинско значење во светот на работата што брзо се менува. Ова им овозможува на возрасните подобро да се прилагодат на промените, да решаваат проблеми и да донесуваат информирани одлуки. Ова може да доведе до унапредувања, повисоки плати и подобар квалитет на живот.
Конкурентност на пазарот на трудот	Во работна средина која брзо се менува, континуираното учење и надградување на вештините се од суштинско значење за да се остане конкурентен. Возрасните кои го продолжуваат своето образование се поповлечни за работодавачите и имаат поголема веројатност да бидат унапредени.
Социјална интеграција	Образованието за возрасни често не се фокусира само на стручните вештини, туку и на социјалните и граѓанските вештини. Оние кои го продолжуваат своето образование до зрелоста имаат поголема веројатност да бидат вклучени во општествениот и политичкиот живот, што резултира со поздраво и поактивно општество.

КЛУЧНИ ОБЛАСТИ НА ВЛИЈАНИЕ НА УЧЕЊЕТО НА ВОЗРАСНИТЕ

Област	Влијание
Квалитетот на животот	Вештините стекнати преку учење во зрели години може да направат значителна разлика во квалитетот на животот, вклучувајќи го здравјето, благосостојбата и целокупното чувство на исполнетост.
Прилагодување на промени	Живееме во време на динамични технолошки, социјални и економски промени. Образованието за возрасни им помага на луѓето да се прилагодат на овие промени преку развивање на нови вештини и стекнување нови знаења.
Економски развој	Зголеменото ниво на образование кај возрасната популација може да придонесе за севкупно зголемување на продуктивноста, што има позитивно влијание врз економскиот развој.
Ублажување на нееднаквостите	Пристапот до образованието за возрасни може да помогне да се ублажат социјалните и економските нееднаквости со тоа што ќе им се понуди шанса на луѓето со различно потекло да ги развијат своите вештини и да ги подобрат своите животи.
Одржување на менталниот капацитет	Истражувањата сугерираат дека континуираното учење може да има позитивно влијание врз менталниот капацитет во староста, што е важно во контекст на стареењето на населението.
Ментално здравје	Учењето, исто така, може да биде форма на терапија и начин за справување со стресот, што се претвора во севкупна ментална благосостојба. Постојат докази дека доживотното учење има корист за менталното здравје, ја зголемува самодовербата и дури може да ги одложи симптомите на стареење.
Самореализација и задоволство	Постигнувањето на образовните и академските цели може да биде извор на големо задоволство и чувство на исполнетост. Учењето во зрели години е исто така можност да се задоволи сопствената љубопитност, да се развијат страсти и да се откријат нови интереси, а сето тоа има значително влијание врз квалитетот на животот.

Резултати од учењето во образованието за возрасни

Идејата да се фокусираме на она што возрасните ученици треба да знаат или да можат да го прават по завршувањето на нивното учење постои веќе некое време. Сепак, таа идеја доби значајна важност во текот на изминатите неколку децении поради различни социјални, економски и технолошки фактори.

Заедничкиот јазик меѓу светот на работата и образованието на возрасни е клучен елемент за ефективно функционирање на денешното општество и пазарот на трудот. Тоа е јазик кој овозможува непречен проток на информации и комуникација помеѓу различни области од животот на поединецот - од работното место до формалните и неформалните образовни поставки.

Постојат неколку причини зошто е вредно да се испита ова прашање и да се разбере неговото значење.

Заедничкиот јазик е од суштинско значење во процесот на преведување на вештините и компетенциите стекнати од еден контекст во друг.

Со користење на заеднички јазик, се нагласува преносливоста на вештините. Ова значи дека вештините стекнати во една област може да се пренесат и применат во други. Ова, пак, ја поттикнува мобилноста на поединците на пазарот на трудот и отвора можности за професионален развој. Заедничкиот јазик игра клучна улога во процесите на препознавање на претходното учење (RPL), каде што вештините стекнати надвор од формалните образовни институции се препознаваат и потенцијално се трансформираат во квалификации.

Во контекст на сегашниот пазар на труд кој се карактеризира со брзи промени, образованието на возрасни стана норма. Заедничкиот јазик помага во водење на овој процес преку идентификување на веќе поседуваните вештини и развојни потреби. За работодавачите, заедничкиот јазик го олеснува разбирањето на компетенциите на вработените и идентификувањето области кои бараат развој, придонесувајќи за ефективно управување со персоналот.

Фундаменталната разлика помеѓу (наставните) цели и резултатите од учењето лежи во фактот дека наставните цели се однесуваат на наставата од перспектива на едукаторите, додека резултатите од учењето се однесуваат на она што учесникот ќе може да го направи поради учењето, со што служат како извори на докази во пристап насочен кон ученикот.

- Целите во наставата се општи изјави кои ги рефлектираат севкупните намери и посакуваните резултати на институција, програма или обука. Овие важни изјави остануваат јасно одвоени од резултатите од учењето. Целите имаат суштинска функција во укажувањето и промовирањето на основните вредности и општите насоки кои го водат процесот на настава. Тие ја одразуваат визијата, главните намери и целокупните посакувани резултати.
- Целите на наставата се однесуваат на намерите на едукаторите кон учесниците, како што е она што ќе им биде пренесено на учесниците за време на обуката или програмата. Важно е да се забележи дека наставните цели го одразуваат она што го прават едукаторите.
- Резултатите од учењето претставуваат изјави за тоа што учесникот ќе може да направи или демонстрира откако ќе заврши одредена низа на учење (обука, програма). Резултатите од учењето главно се однесуваат на постигањата на учесниците и помалку се однесуваат на намерите на

едукаторите. Резултатите од учењето ги информираат учесниците за тоа што ќе научат и за што ќе бидат способни по завршувањето на обуката.

Резултатите од учењето на возрасните се клучен елемент на образовниот процес кој бара особено внимание и грижа. Првиот клучен чекор е да се обезбеди јасност и кохерентност во образовните цели. Вредните цели мора да бидат јасно дефинирани за сите учесници во процесот да имаат целосно разбирање за тоа што да очекуваат по завршувањето на курсот. Ова им овозможува и на учениците и на едукаторите да имаат јасна референтна точка. Последователно, фокусот треба да биде на резултатите од учењето. Тие одредуваат што учесниците треба да бидат способни да постигнат или разберат по завршувањето на обуката. Концентрирањето на резултатите им помага на учесниците подобро да разберат зошто материјалот е значаен и кои специфични вештини или знаења ќе ги стекнат. Следниот чекор вклучува разгледување на бројот на резултати од учењето. Оптималната количина на резултати од учењето треба внимателно да се избалансира. Премногу резултати може да доведат до конфузија, додека премалку може да не дадат доволно информации за тоа што може да се научи. Бројот на резултати од учењето треба да биде прилагоден на индивидуалните потреби на учесниците и целите на обуката. Резултатите од учењето треба да бидат мерливи и предмет на оценување. Ова овозможува прецизно одредување дали учесниците ги постигнале планираните цели. Во овој процес од суштинско значење е воведувањето соодветни алатки и критериуми за оценување.

Резултатите од учењето не треба да се третираат како статичен елемент, туку треба да се развиваат во согласност со менувањето на целите на учењето, технологијата, индивидуалните и општествените потреби. Надградувањето на резултатите од учењето и нивното прилагодување на новите услови е од клучно значење за да се обезбеди нивната релевантност и ефективност.

Исто така, важно е да се нагласи значењето на соработката и консултациите со други едукатори и експерти од областа на образованието за возрасни. Заедничката работа може да придонесе за усовршување на целите на учењето и наставните методи, а тоа ќе резултира со поефикасни резултати од учењето. На крајот на краиштата, резултатите од учењето треба да им донесат вредност на учесниците. Тие треба да им помагаат на поединците во постигнувањето на личните и професионалните цели и да го подобрат нивното задоволство од учењето. За учесниците, резултатите од учењето се клучен показател за успех.

При конструирањето на резултатите од учењето за возрасни, прецизното одредување на целите, фокусирањето на мерливи резултати, соработката и континуираниот развој како одговор на променливите индивидуални и општествени потреби и технологии играат клучна улога. Тоа е процес кој бара посветеност и од едукаторите и од учениците. Вреди да се нагласи дека резултатите од учењето не се цел сами по себе, туку алатка за постигнување успех во учењето, професионалниот и личниот живот. Затоа, нивното градење и развој се фундаментални за ефективен процес на образование на возрасни. Со динамичниот развој на општеството и технологијата, процесот на градење на резултатите од учењето станува тековно патување. Сепак, тоа е патување кое има потенцијал да донесе огромни придобивки, и за учениците и за општеството. На крајот на краиштата, внимателно дизајнираните и имплементирани резултати од учењето ја формираат основата на успешен процес на образование за возрасни, отворајќи ги вратите за нови можности и постигнувајќи повисоки цели.

Резултати од учењето – Европски пристап

Европскиот центар за развој на стручното образование (ЦЕДЕФОП, 2021) ги дефинира резултатите од учењето како „изјави за тоа што учесникот знае, разбира и е способен да го направи по завршувањето на процесот на учење“.

Овие резултати обично се категоризираат во три главни области: знаење, вештини и компетенции. Во контекст на образованието за возрасни, оваа структура за разбирање на резултатите од учењето останува важна, иако спецификите може да варираат во зависност од програмата, обуката или образовниот проект.

ЗНАЕЊЕ	ВЕШТИНИ	КОМПЕТЕНЦИИ
<p>Знаењето се однесува на теоретското знаење, фактите и информациите што ги стекнуваат учениците. Ова може да ја вклучи способноста за паметење, разбирање и користење на информации во одреден контекст.</p>	<p>Вештините се однесуваат на практични способности и вештини за извршување на конкретни задачи или активности. Вештините може да вклучуваат практични аспекти на занимање или практични способности кои можат да се применат во секојдневниот живот.</p>	<p>Компетенциите се широки способности и вештини кои им овозможуваат на учесниците да се прилагодат на различни ситуации, да решаваат проблеми, да донесуваат одлуки и да комуницираат со другите. Компетенциите вклучуваат и знаење и вештини, како и лични квалитети како што се способност за тимска работа, комуникација и критичко размислување.</p>

Иако деталите може да варираат во зависност од контекстот, разбирањето на овие три главни категории на резултати од учењето е важно за оценување и проценка на ефективноста на процесите за образование на возрасни. Вредното образовно достигнување вклучува и стекнување знаење и развој на практични вештини и компетенции, овозможувајќи им на учесниците подобро да се справат со различните аспекти од животот.

ЦЕДЕФОР ја нагласува важноста од јасно дефинирање и оценување на резултатите од учењето за да се обезбеди ефективност на стручното образование и обука, вклучително и образованието за возрасни.

Образовните достигнувања во образованието за возрасни се особено важни поради многу причини, како што се развивање вештини, зголемување на атрактивноста на пазарот на трудот, социјална интеграција и личен развој. ЦЕДЕФОП ја нагласува важноста од јасно дефинирање и оценување на образовните достигнувања за да се обезбеди ефективност на стручното образование и обука, вклучително и образованието за возрасни. Образовните достигнувања се клучен начин за поврзување на образованието и пазарот на труд, правејќи ги вештините и квалификациите потранспарентни. Во контекст на учењето на возрасни, резултатите од учењето се однесуваат на специфичните знаења, вештини, способности или ставови што се очекува возрасните да ги стекнат или покажат како резултат на учество во образовна програма или искуство. Резултатите од учењето обично се формулирани со јасни и мерливи термини и делуваат како водич во дизајнирањето, спроведувањето и евалуацијата на иницијативите за образование на возрасни.

Еве некои други дефиниции поврзани со резултатите од учењето во контекст на образованието на возрасни:

Резултат од учењето:

концизна и впечатлива изјава која опишува што може да се очекува дека ученикот ќе знае, разбере или може да направи по завршувањето на образовната акција или програма. Резултатите од учењето се фокусираат на посакваните резултати од учењето.

Вештини:

Вештините се однесуваат на вродените или стекнатите способности на поединците за извршување конкретни задачи или дејствија. Тие ја опфаќаат способноста или талентот потребни за ефективно да се применат знаењата и способностите.

Ставови:

Ставовите претставуваат верувања, вредности или предиспозиции кои поединците ги развиваат преку образовните искуства. Тие влијаат на однесувањето, емоциите и на тоа како поединците перцепираат и реагираат на различни ситуации. Ставовите може да вклучуваат особини како што се отвореност, приспособливост, издржливост, емпатија или посветеност на доживотното учење.

Мерливост:

Резултатите од учењето треба да се формулираат на начин што овозможува нивно оценување или евалуација. Тие треба да бидат мерливи, што значи дека може да се набљудуваат, демонстрираат или проценат користејќи специфични критериуми или индикатори. Мерливоста им овозможува на едукаторите да проценат дали учесниците ги постигнале посакуваните резултати.

Резултатите од учењето во образованието за возрасни се важни за различни засегнати страни и на индивидуално и на социо-економско ниво, меѓу другото:

- **За возрасни ученици**

Личен и професионален развој: Учењето во зрели години овозможува стекнување на нови вештини, што пак може да доведе до унапредување, повисоки плати и подобар квалитет на живот.

Самоактуелизација и ментално здравје: Образованието може да ја зголеми самодовербата и самореализацијата, што има позитивно влијание врз менталното здравје.

- **За работодавачи**

Повисока продуктивност: образованата работна сила е попродуктивна и подготвена да иновира.

Флексибилност и адаптација: еволуираната работна сила е поприлагодлива на промените и може поефикасно да одговори на новите предизвици.

- **За политичарите и донесувачите на одлуки**

Економски раст: Образованието и вештините се клучни фактори за конкурентност во глобалната економија.

Граѓанско општество: Образованието за возрасни може да придонесе за социјален и политички активизам, што резултира со поздраво и поактивно општество.

- **За образовниот систем**

Пристапност и вклучување: Фокусот на резултатите од учењето во образованието за возрасни може да помогне да се идентификуваат и елиминираат образовните бариери.

Квалитет на образованието: Фокусот на резултатите од учењето може да доведе до подобрени наставни програми и методи на настава.

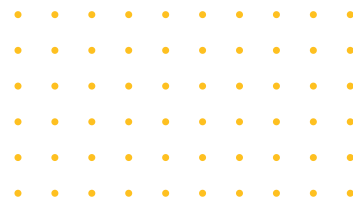
- **За семејства**

Образование меѓу генерациите: На возрасните ученици им е полесно да го поддржат образованието на своите деца, што има позитивно влијание врз образовниот развој на помладите генерации.

Здравје и благосостојба: образованието има позитивно влијание врз начинот на живот, здравјето и благосостојбата, што има позитивно влијание врз семејството како целина.

Освен тоа, образованието на возрасните има значење за социјалната вклученост. Преку учењето, возрасните можат активно да учествуваат во општествениот и економскиот живот. Вклучувањето во образованието ги зголемува шансите за наоѓање вработување, го подобрува здравјето и го поттикнува вклучувањето во општествените активности, а со тоа влијае на развојот на заедницата и на регионот. Резултатите од учењето на возрасни, исто така, влијаат на економската конкурентност на регионот. Тие обезбедуваат современи вештини и компетенции клучни во динамично општество засновано на знаење. Ова, пак, привлекува инвеститори, создава можности за работа и ги поддржува иновациите. Постигнувањата во образованието на возрасни влијаат на целиот образовен сектор. Тие помагаат да се прилагодат образовните понуди на потребите на општеството и на пазарот на труд кои се развиваат. Иновациите во образовните програми и методологиите за учење може да доведат до подобрување на квалитетот на образованието на сите нивоа.

Со оглед на овие различни придобивки, резултатите од учењето на возрасните во образованието се значајни за широк опсег на засегнати страни и се важен предмет за општеството. Затоа, инвестирањето во образованието на возрасните и следењето на неговите резултати е од клучно значење за одржливиот развој на општеството.

Во образованието за возрасни, резултатите од учењето се од суштинско значење за оценување на напредокот и постигнувањата на учениците.

Постојат неколку добри практики за дефинирање, мерење и опишување на резултатите од учењето, како и важни аспекти кои треба да се земат предвид:

- 1. Јасно дефинирајте ги резултатите од учењето:** Започнете со јасно дефинирање на резултатите од учењето што сакате да ги постигнете. Резултатите од учењето треба да бидат специфични, мерливи, остварливи, релевантни и временски ограничени (SMART). Јасно објаснете што учениците треба да знаат, да разберат и да можат да прават по завршувањето на образовното искуство.
- 2. Користете методи за дефинирање на резултатите од учењето:**
  - Анализата на потребите е начин на утврдување на резултатите од учењето што започнува со анализа на потребите на учесниците. Ова може да се направи преку анкети, интервјуа или набљудувања.
  - Развој на стандарди: Креирајте јасни стандарди, кои се детални описи на очекуваните резултати од учењето кои ќе го водат образовниот процес.
  - Дефинирање на компетенции: Идентификувајте ги специфичните компетенции и вештини кои треба да се развијат во образовниот процес.
  - Разгледување на тековниот контекст: важно е да се прилагодат резултатите од учењето на тековните социјални, културни и професионални потреби и предизвици на возрасните.
- 3. Користете разновидни методи за оценување:** Користете различни методи за оценување, така што резултатите од учењето се мерат ефективно. Тие може да вклучуваат писмени испити, практични демонстрации, презентации, проекти, портфолија, самооценки и проценки од врсници. Користењето на различни методи за оценување овозможува сеопфатна проценка на знаењата, вештините и компетенциите на учениците.

4. **Поставете оценки со резултати од учењето:** Обезбедете дека користените оценки се директно поврзани со дефинираните резултати од учењето. Секоја оценка треба да ги мери предвидените знаења, вештини или ставови. Со поврзување на оценките со резултатите од учењето, можете точно да процените дали се постигнати посакуваните резултати.
5. **Воспоставете јасни критериуми за оценување:** Дефинирајте јасни и транспарентни критериуми за оценување кои ги специфицираат очекувањата за секој резултат од учењето. Овие критериуми треба да вклучуваат специфични индикатори или референтни точки за успех. Јасните критериуми за оценување го олеснуваат оценувањето и прецизниот опис на резултатите на учениците.
6. **Вклучете ги учениците во самооценувањето:** Охрабрете ги учениците активно да учествуваат во процесот на оценување со тоа што ќе ги вклучите во самооценувањето. Обезбедете им можност на учениците да размислуваат за нивниот напредок, да ги оценат сопствените перформанси во контекст на резултатите од учењето и да ги идентификуваат областите за подобрување. Самооценувањето ја промовира автономијата на учениците и нивното ангажирање во процесот на учење.
7. **Обезбедете навремена и конструктивна повратна информација:** Навремената и конструктивна повратна информација е од клучно значење за учениците да го разберат нивниот напредок и областите за развој. Обезбедете повратна информација која е специфична, применлива и фокусирана на резултатите од учењето. Оваа повратна информација треба да ги нагласи силните страни и областите за подобрување, водејќи ги учениците кон постигнување на посакуваните резултати.
8. **Континуирано следење и прилагодување:** Редовно следење и прегледување на процесот на оценување за да се обезбеди неговата ефикасност во мерењето на резултатите од учењето. Собирајте и анализирајте податоци за постигањата на учениците, идентификувајте трендови или обрасци и направете неопходни прилагодувања за да ги подобрите методите и критериумите за оценување.
9. **Размислете за контекстуалните фактори:** Земете ги предвид различните потреби, потекло и претходни искуства на возрасните ученици. Размислете за

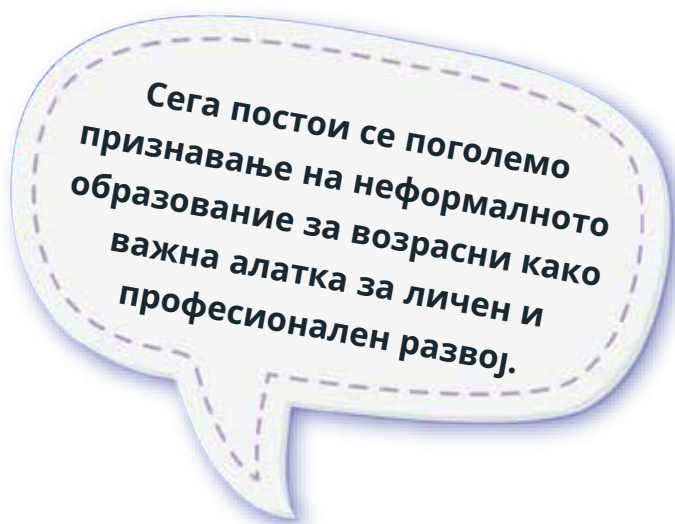
културните, социјалните и професионалните контексти во кои се постигнуваат резултати од учењето. Прилагодете ги методите и индикаторите за оценување да бидат инклузивни и да ги одразуваат уникатните околности на учениците.

10. **Комуницирајте ги резултатите и индикаторите од учењето:** Јасно пренесете ги резултатите од учењето и поврзаните индикатори со учениците, обучувачите и засегнатите страни. Погрижете се сите вклучени страни да ги разберат очекувањата и како ќе се мери напредокот. Транспарентната комуникација поттикнува заедничко разбирање на целите и го олеснува ефективно оценување.
11. **Размислете за таксономијата на Блум:** Блумовата таксономија ги категоризира целите на учењето во различни нивоа на сложеност (Запомни, разбирај, применувај, анализирај, оценувај, креирај). Може да ви помогне да дизајнирате цели за учење кои опфаќаат различни вештини, почнувајќи од основно знаење до понапредно решавање на проблеми.
12. **Пристапете му ПАМЕТНО:** ПАМЕТНИТЕ рамки (Специфични, мерливи, остварливи, релевантни, временски ограничени) можат да помогнат во формулирањето на целите за учење. Секоја цел на учење треба да биде специфична и јасна, мерлива преку форма на оценување, остварлива за учесникот, релевантна во секој контекст и остварлива во одредени временски рамки.
13. **Размислете за трите области на учење:** Целите на учењето треба да ги опфатат когнитивните (знаења), психомоторните (вештини) и афективните (ставови и вредности) области на учење. Таквиот пристап обезбедува развој на добро формирани вештини.
14. **Запомнете ги повратните информации:** Резултатите од учењето и нивната проверка служат не само за оценување, туку и за усовршување на образовниот процес. Важно е да се користат повратни информации од учесниците и редовно да се анализираат резултатите за да се приспособат програмите и методите на настава. Дефинирањето на резултатите од учењето и ефективната верификација помагаат да се осигура дека образованието за возрасни е насочено кон конкретни цели и придонесува за индивидуален развој. Ова, исто така, овозможува континуирано подобрување на образовните процеси за подобро прилагодување на променливите потреби на целната група.

Користејќи ги овие добри практики, можете ефективно да ги измерите, опишете и оцените резултатите од учењето во образованието за возрасни, што ќе доведе до подобри искуства и резултати на ученикот.

Улогата на Европскиот центар за развој на стручното образование и Организацијата за економска соработка и развој во образованието на возрасните

Во последниве години, сведоци сме на динамични промени и јасни трендови кои го трансформираат доменот на неформалното образование за возрасни. Оваа сфера на образование што брзо се развива, која опфаќа различни форми на учење надвор од традиционалните образовни патеки, привлекува сè поголемо внимание од научниците, практичарите и образовните институции. Истражувањата и анализите спроведени во овој домен овозможуваат подобро разбирање на значењето на неформалното образование за возрасни и неговото влијание врз поединците и општеството.

Еден од клучните трендови е зголеменото признавање на неформалното образование за возрасни како значајна алатка за личен и професионален развој. Сè повеќе и повеќе возрасни користат различни можности за учење надвор од традиционалните образовни институции, како што се онлајн курсеви, работилници, краткорочни курсеви и програми за обука. Ова им овозможува да стекнат нови знаења и вештини, да го развијат својот потенцијал и да ги постигнат своите професионални и лични цели. Извештаите и студиите од 2021 година укажуваат на зголемено учество во неформалното образование. Важноста на патеките за самоучење и неформални образовни патеки станаа повидливи, делумно поради флексибилноста и пристапноста што ја нудат.

Друга значајна промена е глобализацијата и пристапот до образовните ресурси од различни извори и култури. Преку интернет и информатичката технологија, учесниците можат лесно да пристапат до едукативни материјали и стручно знаење од целиот свет. Ова го трансформира начинот на кој размислуваме за образованието на возрасните, овозможувајќи образовните програми да се прилагодат на различните потреби и очекувања на учесниците.

Пандемијата COVID-19 значително го забрза усвојувањето на технологијата во образованието, влијаејќи и на неформалното образование. Онлајн курсевите, вебинарите и другите форми на учење на далечина станаа сè попопуларни.

И покрај зголемувањето на пристапноста, сè уште постојат бариери, како што се трошоците, недостатокот на време или пристапот до соодветни ресурси, кои го попречуваат учеството во неформалното образование за некои општествени групи.

Исклучително важен аспект е растечката улога на доживотното учење. Како што се менуваат економските услови, технологијата и пазарот на труд, неопходноста од континуирано учење станува очигледна. Неформалното образование за возрасни овозможува флексибилност и прилагодување кон овие промени, обезбедувајќи им на учесниците алатки за опстанок и успех во денешниот свет.

Заклучоците извлечени од овие промени и трендови се јасни. Неформалното образование за возрасни игра значајна улога во личниот, професионалниот и социјалниот развој на учесниците. Неговата важност континуирано расте, барајќи постојано прилагодување на образовните стратегии и политики за да се задоволат потребите и очекувањата на учесниците и да придонесе за создавање на посеопфатно и развиено општество.

Важно е да се напомене дека овие набљудувања може да варираат во зависност од регионот, земјата, па дури и локалната заедница. За најточни и најсовремени податоци, ве молиме консултирајте се со најновите публикации и извештаи во оваа област.

ЦЕДЕФОП, игра клучна улога во истражувањето и промовирањето на стручното образование и обука во Еврспа. Сепак, активностите на оваа институција не се ограничени само на помладите учесници во образованието; ЦЕДЕФОП посветува значително внимание и на образованието за возрасни. Во денешната динамична и постојано променлива професионална средина, ЦЕДЕФОП ја нагласува клучната важност на доживотното учење, неформалното и информалното учење во контекст на образованието на возрасни.

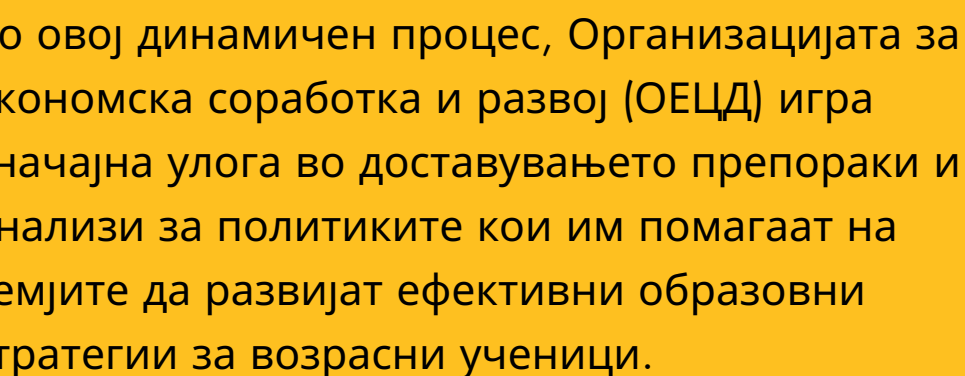

Според ЦЕДЕФОП, резултатите од учењето на возрасните може да се категоризираат во неколку значајни категории. Прво, постојат лични резултати, кои вклучуваат зајакнување на самовербата, развивање на социјални вештини и подобрување на менталната благосостојба на возрасните ученици. Второ, резултатите од стручното учење се неверојатно важни, бидејќи образованието за возрасни може да доведе до развој на вештини неопходни на конкурентниот пазар на трудот, зголемување на професионалната мобилност и подобрување на изгледите за вработување. Трето, вреди да се напомене дека има и резултати од социјалното учење, кои вклучуваат зголемен граѓански ангажман, поголеми нивоа на социјална интеграција и намалени ризици од социјална исклученост.

ЦЕДЕФОП, исто така, ја нагласува неопходноста од прецизирање и мерење на резултатите од учењето на возрасните, овозможувајќи нивна ефективна верификација и проценка. Во овој контекст, алатките како Europass или валидацијата на неформалното и информалното учење (VNFIL) стануваат исклучително вредни. За едукаторите и креаторите на политики, ЦЕДЕФОП обезбедува различни обуки и андрагошки методологии прилагодени на индивидуалните потреби на возрасните ученици, вклучувајќи го и признавањето на претходното учење и работно искуство.

ЦЕДЕФОП вообичаено користи податоци собрани од студии како што е Програмата за меѓународна проценка на компетенциите за возрасни (PIAAC) или истражувања на Еуростат за да ги генерира своите статистики и анализи. Овие студии често покажуваат дека пристапот до неформално учење може да биде нерамномерен и да зависи од различни фактори како што се возраста, нивото на образование, статусот на вработување итн.

Во денешното глобално општество, образованието за возрасни игра сè поклучна улога во обезбедувањето на можности поединците да ги развијат своите вештини, да се прилагодат на променливите работни услови и активно да се вклучат во општествениот живот.

Во овој динамичен процес, Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД) игра значајна улога во доставувањето препораки и анализи за политиките кои им помагаат на земјите да развијат ефективни образовни стратегии за возрасни ученици.

ОЕЦД даде значаен придонес во дијалогот за образование на возрасни, доживотното учење и резултатите од учењето. ОЕЦД ја застапува важноста на резултатите од учењето во образованието на возрасните поради неколку причини:

- **Недостаток на вештини наспроти доживотно учење:** ОЕЦД признава дека брзо менливото економско опкружување и развојните потреби на пазарот на труд бараат од возрасните постојано да ги надградуваат своите вештини и компетенции. Програмата на ОЕЦД за меѓународна проценка на компетенциите на возрасните (PIAAC) ги мери клучните когнитивни и стручни вештини потребни на поединците за учество во општеството и за развој на економиите.
- **Фокусирајте се на резултатите од учењето:** ОЕЦД нагласува дека програмите за учење на возрасни треба да се фокусираат на резултатите од учењето - односно на она што учесниците го знаат или можат да го направат на крајот од програмата - а не само на учеството или завршувањето. Резултатите од учењето се начин на препознавање на вештините и компетенциите стекнати преку неформално и информално учење.
- **Препознавање на претходното учење:** ОЕЦД го поддржува признавањето на претходното учење (РПЛ) како важен начин за потврдување на вештините и знаењата што возрасните ги стекнале надвор од формалното образование и обука. Ова може да биде особено важно за возрасните со ниски формални квалификации.
- **Вклучување и еднаквост:** ОЕЦД нагласува дека образованието на возрасни може да биде важна алатка за промовирање на социјалната вклученост и намалување на нееднаквостите. Со фокусирање на резултатите од учењето, образованието за возрасни може да помогне да се осигура дека секој - без оглед на нивното потекло или ситуација - ги има вештините што им се потребни за да успее.

ОЕЦД ја нагласува потребата да се промовира препознавање и валидација на неформалното и информалното учење, што може да придонесе за препознавање и употреба на компетенциите стекнати надвор од традиционалните образовни патишта.

ОЕЦД укажува на потребата од пристап насочен кон ученикот кој ги зема предвид индивидуалните потреби и околности на возрасните ученици. Клучна цел е да се подобри квалитетот на програмите за учење на возрасни, како и користењето на резултатите од учењето и механизмите за обезбедување квалитет. Исто така, вреди да се напомене дека ОЕЦД ја нагласува потребата да се промовира препознавање и валидација на неформалното и информалното учење, што може да придонесе за препознавање и користење на компетенциите стекнати надвор од традиционалните образовни патишта. Понатаму, развојот на ефективни услуги за насоки и поддршка за возрасни ученици е уште еден важен елемент од препораките на ОЕЦД.

Во исто време, Програмата за меѓународна проценка на компетенциите на возрасните (PIAAC), истражување предводено од ОЕЦД, обезбедува непроценлива алатка за разбирање и споредување на нивото на вештини и компетенции на возрасните на меѓународно ниво. Фокусирајќи се на три главни области: читање, математички и вештини за решавање проблеми во средина подобрена со технологија, PIAAC обезбедува обемни податоци и анализи за подобро разбирање на состојбата на образованието на возрасните во различни земји.

Главни согледувања и заклучоци од студиите на PIAAC:

- **Разлики во компетенциите меѓу земјите:** Истражувањата покажуваат значителни разлики на нивото на вештини кај возрасните, што може да произлезе од разликите во образовните системи, културните контексти или пристапот до образовните ресурси. Овие разлики остануваат важна област на истражување и политички напори насочени кон елиминирање на разликите меѓу земјите.
- **Социјални нееднаквости:** анализите често покажуваат суштински разлики во компетенциите во зависност од нивото на образование, возраста, етничкото потекло и полот. Ова значи дека не секој има еднакви можности да ги развие своите вештини. Поддршката на поединците во социјално исклучените групи на тој начин станува значајна цел на образовната политика.
- **Поврзаност со пазарот на труд:** Поединците со повисоки нивоа на компетентност обично уживаат повисоки стапки на вработеност и заработувачка. Образованието на возрасните игра клучна улога во подготовката на учесниците за пазарот на труд и нивната конкурентност во него. Подобрувањето на вештините води до подобри изгледи за вработување.
- **Промени со возраста:** Набљудувањата покажуваат дека многу земји доживуваат опаѓање на вештините со возраста, во согласност со теоријата за „амортизација на вештините“ како што стареат поединците. Оттука, образованието за возрасни е значајно и за постарите лица кои сакаат да ги задржат своите компетенции и за помладите кои имаат за цел да ги развијат.

- **Примена на вештините во секојдневниот живот:** Образовните истражувања исто така испитуваат како возрасните ги користат стекнатите вештини во нивниот секојдневен живот, вклучително и нивното прилагодување кон новите технологии. Разбирањето на практичната употреба на вештините е од клучно значење за приспособување на образовните програми на реалните потреби на учесниците.
- **Социјални придобивки:** повисоките нивоа на вештини генерално се поврзани со зголемен граѓански ангажман, како што е гласањето на избори или волонтирањето. Поединците со развиени вештини имаат поголема веројатност да учествуваат во општествени активности и да се вклучат во акции за јавно добро.
- **Неискористен потенцијал:** Во некои земји, значителен процент од возрасните имаат неискористен образовен потенцијал, што покажува дека многу луѓе не ги развиваат своите вештини максимално. Затоа, образовната политика треба да има за цел да ги идентификува и поддржува оние кои остануваат надвор од традиционалните образовни патеки.

Добри практики за мерење на резултатите од учењето во образованието на возрасни

Во Европа, постојат многу практики во однос на оценувањето на резултатите од учењето на возрасните, кои во голема мера се обликувани од политиката на Европската унија (ЕУ) и Европскиот центар за развој на стручното образование (ЦЕДЕФОП).

Препознавање на искуствено учење (RPL):

Многу европски земји имаат системи кои овозможуваат препознавање на вештините и знаењата стекнати надвор од формалното образование и обука, како на пример преку работно искуство или самостојно учење. Ова може да вклучи потврдување на неформалното и информалното учење, кои се важни принципи на Европската рамка на квалификации (ЕРК). Препознавањето на претходното учење (RPL), познато и како валидација на неформалното и информалното учење, е процес каде што вештините и знаењата стекнати надвор од формалното образование и обука се идентификуваат, документираат, оценуваат и признаваат. Ова ги опфаќа вештините стекнати преку работно искуство, волонтирање, онлајн учење, самообразование или интереси како што се хоби.

Клучните елементи на RPL обично вклучуваат четири фази:

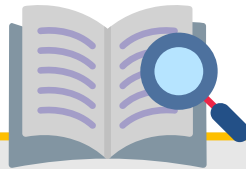
- **ИДЕНТИФИКАЦИЈА:** Идентификацијата вклучува лице кое размислува за своите лични и професионални искуства за да ги изрази вештините и знаењата што ги стекнало лицето.
- **ДОКУМЕНТАЦИЈА:** Документацијата е процес на обезбедување докази за овие вештини и знаења. Ова може да вклучува препораки од работодавци, примери за работа или сертификати за признавање од колеги.
- **ОЦЕНУВАЊЕ:** Оценувањето е процес на евалуација на вештините и знаењата на една личност според збир на стандарди или резултати од учењето, често поврзани со барањата за квалификации.
- **СЕРТИФИКАЦИЈА:** Сертификацијата е формално признавање на вештините и знаењата што поединецот ги покажал преку процесот на RPL.

Во однос на најдобрата практика, различни земји во Европа заземаат различни пристапи кон RPL, но постојат некои заеднички карактеристики на ефективни RPL системи:

- **Јасни и транспарентни процеси:** Процесот на RPL треба да биде лесен за разбирање и навигација, обезбедувајќи јасни информации за тоа што е вклучено, критериумите за оценување и потенцијалните исходи.

- **Обезбедување квалитет:** треба да се воспостават механизми за да се осигура дека процесот на RPL е фер, веродостоен и валиден.
- **Насоки и поддршка:** Поединците кои се подложени на процесот на RPL треба да имаат пристап до насоки и поддршка, како на почетокот на процесот, така и во текот на неговото времетраење.
- **Усогласување со рамката на квалификации:** Процесот на RPL треба да биде усогласен со националните (или европските) рамки на квалификации, овозможувајќи им на резултатите од RPL да доведат до признати квалификации.

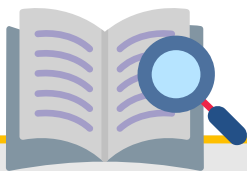
На пример, во Франција, системот „Validation des Acquis de l'Experience“ (VAE) е добро воспоставен RPL систем кој им овозможува на поединците да ги добијат сите, или дел од квалификацијата врз основа на нивното професионално искуство.

Дејствијата на VAE може да се видат преку приказната за една жена по име Изабел, која е претставена на официјалната веб-страница на француската влада VAE. Изабел работела неколку години како специјалист-педагог во социјална и медицинско-социјална установа, иако немала формална диплома во таа област. Кариерата ја започнала како секретарка и постепено напредувала на својата позиција, учејќи сè што треба да знае на работното место. Изабел решила да бара формално признание за своите вештини и знаење, па го започнала процесот VAE. Таа добила поддршка во подготвувањето на нејзиното досие за VAE, кое содржело детални докази за нејзините професионални активности и она што го научила.

Досието потоа било оценето од комисија составена од професионалци од областа, кои спровеле дополнителни интервјуа со Изабел за понатамошна проценка на нејзините компетенции. По разгледувањето на досието и разговорот со Изабел, комисијата ѝ доделила диплома за социјална работа, со што официјално ги признава нејзините вештини и знаења. Благодарение на ова, Изабел можеше да продолжи да работи на својата позиција како специјализиран едукатор, но со поголемо признание и подобрена плата. Ова е само еден пример, но системот VAE во Франција им помогна на многу поединци да добијат признание за нивното знаење.

Слично во Холандија, системот „Erkennung van Verworven Competenties“ (EVC) овозможува препознавање на компетенциите стекнати преку неформално и информално учење. Овој систем им овозможува на возрасните да ги препознаат нивните компетенции од неформалното и информалното учење, а потоа да се трансформираат во сертификати и квалификации кои се признати на пазарот на трудот и формалното образование.

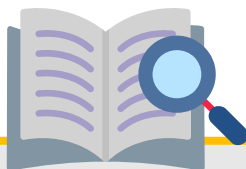

Главни карактеристики на системот EVC во Холандија:

- Процес на дијагностицирање на компетентност: Возрасен го иницира процесот на EVC преку пристап до соодветна институција или организација, која врши проценка на нивните компетенции. Во текот на овој процес, експертите ги оценуваат компетенциите на кандидатот врз основа на портфолија, интервјуа, практични задачи или тестови.
- Упатување до соодветни образовни програми: По завршувањето на процесот на дијагностицирање на компетенциите, возрасното лице добива повратна информација за нивното ниво на вештини и препораки за потенцијалните развојни патеки. Доколку недостасуваат конкретни компетенции, поединецот се насочува кон соодветна обука или образовни програми.
- Сертификација и признавање на компетенциите: Доколку возрасното лице поседува доволно компетенции, може да продолжи со процесот на сертификација. Во рамките на овој процес, нивните вештини се оценуваат за да се утврди дали исполнуваат конкретни стандарди. По успешното потврдување на компетенциите, се доделуваат соодветни сертификати или акредитиви.
- Признавање на пазарот на трудот и образованието: Сертификатите и акредитивите добиени преку системот за EVC се препознаваат на пазарот на трудот и формалното образование. Возрасните можат да ги искористат своите стекнати квалификации за да најдат вработување, да напредуваат професионално или да продолжат со студии на повисоко ниво.

Овој систем за EVC во Холандија игра клучна улога во обезбедувањето дека компетенциите стекнати надвор од формалните образовни патеки се подеднакво вредни и признати. Тоа им овозможува на возрасните да продолжат да ги развиваат своите вештини и кариери без оглед на нивната возраст и претходно образовно искуство. Ова е одличен пример за практика која придонесува за зголемен пристап до образованието за возрасни и го промовира нивниот севкупен, вклучително и професионален развој.

Сепак, и покрај неколкуте добри практики низ Европа, важно е да се забележи дека признавањето на претходното учење (RPL) сè уште не е универзално право во сите европски земји, а неговата примена може да варира помеѓу различни сектори и квалификации. Европските насоки за валидирање на неформално и информално учење, развиени од ЦЕДЕФОП, претставуваат сеопфатен водич во врска со развојот и имплементацијата на RPL системите.

Друг пример за RPL во акција е приказната на Марија. Да замислиме личност по име Марија, која долги години работела во градежната индустрија. Марија ја започнала својата кариера како работник, но постепено преземала повеќе одговорности и на крајот станала проект менаџер, иако никогаш немала формална обука за управување со проекти. Сè што научила е преку нејзиното работно искуство. Марија одлучува да се стекне со диплома по проект менаџмент за да го формализира своето знаење и потенцијално да отвори повеќе професионални можности. Сепак, таа се грижи за времето и трошоците за враќање на училиште, особено за предметите што веќе ги знае. Ова е местото каде што RPL влегува во игра. Марија контактира со локалниот универзитет кој нуди студии за управување со проекти и ја објаснува нејзината ситуација. Универзитетот има програма за RPL, па тие бараат од Марија да го документира своето работно искуство и секое неформално или самостојно учење што го направила поврзано со управувањето со проекти. Марија подготвува портфолио кое содржи детално CV, препораки на работодавачот, извештаи за проекти што ги напишала и други докази за нејзините вештини и знаења. Таа, исто така, пишува лично сведоштво објаснувајќи што научила од нејзиното работно искуство и како тоа се однесува на курсевите во програмата за управување со проекти. Универзитетот го оценува портфолиото на Марија и утврдува дека нејзиното работно искуство и неформалното учење се еквивалентни на неколку курсеви во програмата. Како резултат на тоа, Марија добива ЕКТС (Европски систем за пренос и акумулација на кредити) поени за овие курсеви, што и овозможува да ја започне програмата во напреден ниво. Ова значи дека таа може да ги заврши студиите побрзо и подостапно отколку ако треба да започне од нула.

Тоа е хипотетички пример, но многу европски земји имаат слични процеси за препознавање и потврдување на неформалното и самонасоченото учење. RPL е моќна алатка која може да им помогне на луѓето да добијат признание за нивните вештини и знаења, без разлика каде и како ги стекнале.

Образование и обука на возрасни (АЕТ)

ЕУ го промовира образованието и обуката за возрасни (АЕТ) како значајна компонента на доживотното учење. Земјите може да имаат различни форми на АЕТ со различни резултати од учењето, како што се програми за стручна обука, високо образование или општи курсеви за личен развој. Образованието и обуката за возрасни (АЕТ) опфаќа различни програми насочени кон помагање на возрасните во подобрување на нивните вештини, следење лични интереси и проширување на нивното знаење.

Некои примери за целите на учењето на АЕТ се:

- **Програми за стручна обука:** Програмите за стручна обука или стручно образование и обука (СОО) нудат специфични технички вештини поврзани со одредени професии. На пример, програма за обука во хидраулика или заварување ги опремува возрасните ученици со специфични вештини неопходни за успех во овие професии. Целите на учењето може да вклучуваат способност за примена на стекнатите технички вештини во реални сценарија.
- **Програми за писменост и математика за возрасни:** овие програми имаат за цел да ги подобрат основните вештини за читање и пишување кај возрасните. Целите на учењето може да вклучуваат зголемување на способностите за читање, пишување и разбирање текст.
- **Курсеви за учење јазици:** наменети за возрасни кои сакаат да научат нов јазик или да ги подобрат своите јазични вештини. Целите на учењето би се фокусирале на подобрување на јазичните способности како зборување, читање, пишување и разбирање.
- **Курсеви за професионален развој:** Овие курсеви можат да им помогнат на возрасните да стекнат нови вештини или знаења во професионален контекст. На пример, курс за управување со проекти или интернет маркетинг. Целите на учењето обично се вртат околу способноста да се применат нови вештини или знаења на работното место.

- **Високо образование за возрасни:** Многу возрасни се враќаат во високото образование подоцна во животот за да стекнат нови знаења, да ги надградат своите вештини или да ја променат кариерата. Ова може да вклучи следење на студии во одредена област. Целите на учењето зависат од специфичниот пат, но може да вклучуваат стекнување длабинско знаење во одредена област и способност да се примени тоа знаење во професионален контекст.
- **Неформално образование за возрасни:** ова може да опфати различни активности како што се работилници во заедницата или онлајн учење. Целите на учењето ќе варираат во зависност од конкретната активност.

Вреди да се напомене дека целите на учењето во АЕТ можат да бидат и опипливи (на пример, стекнување квалификација, стекнување специфична вештина) и нематеријални (на пример, зголемување на самодовербата, личен развој). Понатаму, овие цели идеално треба да се дефинираат во однос на она што ученикот го знае, разбира и може да го направи на крајот од процесот на учење, во согласност со Европската рамка на квалификации (ЕРК).

Европска рамка на квалификации (ЕРК)

Европската рамка на квалификации (ЕРК) е заедничка европска референтна точка дизајнирана да ги олесни објаснувањето и разбирањето на квалификациите во различни земји и системи. Таа опфаќа квалификации кои се движат од оние стекнати по завршувањето на задолжителното образование до највисоките нивоа на академско, стручно и образование за обука. ЕРК е алатка која помага во комуникацијата и споредувањето на системите за квалификација низ Европа. Обезбедува заедничка референтна рамка која ги поврзува квалификациските системи на земјите, делувајќи како алатка за преведување што го олеснува објаснувањето и разбирањето на квалификациите низ различни европски земји и системи. ЕРК се фокусира на резултатите од учењето - што ученикот знае, разбира и е способен да го направи по завршувањето на процесот на учење.

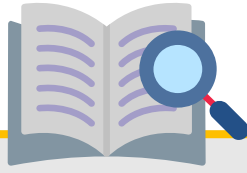
Подолу се дадени осумте нивоа на ЕРК, секое опишано во однос на целите на учењето: знаење, вештини и компетенции. Ова им овозможува на секој национален систем на квалификации, национални рамки на квалификации (НРК) и квалификации во Европа да ги повикуваат нивоата на ЕРК. Учениците, дипломираните студенти, давателите на услуги и работодавачите можат да ги користат овие нивоа за да ги разберат и споредат квалификациите доделени во различни земји и преку различни системи за образование и обука.

ЕРК Ниво 1	Основни општи знаења, основни вештини потребни за извршување на едноставни задачи, работа или образование под директен надзор во структуриран контекст.
ЕРК Ниво 2	Основни фактички знаења од областа на работа или образование, основни когнитивни и практични вештини потребни за користење на релевантни информации за извршување на задачите и решавање на рутински проблеми користејќи едноставни правила и алатки.
ЕРК Ниво 3	Познавање на факти, принципи, процеси и општи концепти од областа на работа или образование, широк опсег на когнитивни и практични вештини потребни за извршување на задачите и решавање на проблемите со избирање и примена на основни методи, алатки, материјали и информации.

ЕРК Ниво 4	Теоретско знаење во широк контекст од областа на работа или образование, широк опсег на когнитивни и практични вештини потребни за генерирање решенија за конкретни проблеми во областа на работа или образование.
ЕРК Ниво 5	Обемно, специјализирано, фактичко и теоретско знаење од областа на работа или образование, заедно со разбирање на границите на ова знаење, широк опсег на когнитивни и практични вештини потребни за развивање креативни решенија за апстрактни проблеми.
ЕРК Ниво 6	Напредно знаење во областа на работа или образование, кое опфаќа критичко разбирање на теориите и принципите, напредни вештини кои покажуваат мајсторство и иновација, неопходни за решавање на сложени и непредвидливи проблеми во специјализирано поле на работа или образование.
ЕРК Ниво 7	Високо специјализирано знаење, чиј дел е во првите редови на знаење во областа на работа или образование, формирајќи ја основата на оригиналното размислување и/или истражување, специјализирани вештини за решавање проблеми потребни во истражувањето и/или иновациите за да се развијат нови знаења и процедури, интегрирајќи знаења од различни области.
ЕРК Ниво 8	Знаење на најнапредната граница во полето на работа или образование и на границата помеѓу дисциплини, најнапредните и специјализирани вештини и техники, вклучувајќи синтеза и евалуација, неопходни за решавање на критичните проблеми во истражувањето и/или иновациите, и за проширување и редефинирање на постојното знаење или професионална пракса.

Доживотно учење

Концептот на доживотното учење е клучен елемент во стратегијата за социјален и економски развој во Европа. Таа претставува една од основните политики на Европската унија, промовирајќи го учењето од раното детство до зрела возраст. Тој опфаќа различни аспекти од индивидуалниот живот и ја промовира идејата за континуиран развој на вештини и знаење. Преку овој пристап, секој човек има можност за континуиран раст, без разлика на возраста или социјалниот статус, придонесувајќи за поконкурентно и одржливо општество.

- Доживотното учење претпоставува дека знаењата и вештините можат да се стекнат од различни извори, вклучително и формално, неформално и информално образование. Резултатите од учењето не се ограничени на традиционалните образовни рамки.
- Холистички развој - резултатите од учењето опфаќаат развој на различни области, како што се стручните вештини, социјалните, културните и граѓанските компетенции. Не се работи само за стекнување знаење, туку и за развој на клучните компетенции.
- Доживотното учење го нагласува индивидуалниот пристап кон учењето. Ова значи дека резултатите од учењето се прилагодени на индивидуалните потреби и цели на ученикот.
- Резултатите од учењето треба да придонесат за подобрување на квалитетот на животот и конкурентноста на пазарот на труд.
- Во контекст на доживотното учење, резултатите се тесно поврзани со пристапот до образовна поддршка и способноста за учество во обука и курсеви, вклучително и на меѓународно ниво.
- Овој концепт промовира одржлив развој, што значи дека резултатите од учењето треба да ги земат предвид и аспектите поврзани со заштитата на животната средина, социјалниот ангажман и етичкото однесување.
- Во контекст на доживотното учење, резултатите од учењето треба да бидат мерливи и проверливи. Тоа значи дека постигнувањата и напредокот на ученикот се оценуваат и документираат.
- Продолжување на учењето: Овој концепт ја промовира идејата за континуирано учење, што значи дека резултатите од учењето не се само за постигнување специфични компетенции во моментот, туку и за способноста за прилагодување и развивање вештини во текот на животот.

- Концептот на доживотно учење претпоставува дека резултатите од учењето треба да бидат достапни за секого, без оглед на возраста, полот, етничкото потекло или социјалниот статус.

Резултатите од учењето
треба да придонесат за
подобар квалитет на
живот и конкурентност на
пазарот на трудот

Накратко, концептот на доживотно учење претпоставува дека резултатите од учењето се сеопфатни, разновидни, персонализирани и ориентирани кон развојот на општеството и поединците. Ги опфаќа и традиционалните аспекти на образованието и оние кои произлегуваат од различните животни и општествени искуства.

Обука за преквалификација на возрасни

Обуката за преквалификација е клучен аспект на образованието на возрасните, особено во услови на динамични промени на пазарот на труд предизвикани од технолошкиот напредок и други фактори.

Низ Европа, постои сè поголема потреба да се приспособат вештините на возрасните на новите професионални барања, со што ќе се поттикне развојот на обука за надградба и иницијативи насочени кон преквалификација:

- Разбирање на промените на пазарот на трудот: Технолошкиот напредок, автоматизацијата и зголемената побарувачка за дигитални вештини трансформираат или елиминираат многу традиционални работни улоги. Возрасните работници треба да ги приспособат своите компетенции за да останат конкурентни на пазарот на труд.
- Обновувањето на вештините е витална иницијатива која им овозможува на возрасните да ја променат насоката на кариерата преку стекнување нови вештини. Програмите за преквалификација им помагаат на поединците да се справат со загубата на работа или со потребата за промена на професијата.
- Дигитални компетенции: Во ерата на дигитализација, поседувањето дигитални вештини стана клучно. Преку обуките за обновување вештини, возрасните учат да користат дигитални алатки, технологии и компјутерски програми.
- Финансиска поддршка: Во некои европски земји, постојат програми за финансиска поддршка кои им помагаат на возрасните да ја финансираат нивната обука за преквалификација, помагајќи да се надминат финансиските бариери.

- Соработката со работодавачите е клучна за да се идентификуваат најбараните вештини на пазарот на труд и да се прилагодат програмите за обука на тие потреби.
- Доживотно учење: Концептот на доживотно учење е основен за овие програми. Важно е да се нагласи дека учењето не завршува со формално образование и дека секој возрасен може да ги развива своите вештини во текот на својот живот.

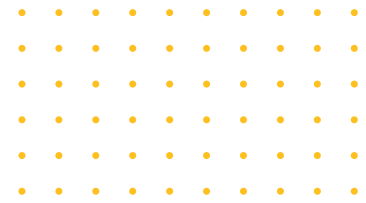

Обуката за преквалификација на возрасните е важна за создавање флексибилно и адаптивно општество кое може ефективно да одговори на предизвиците на променливиот пазар на труд. Тоа е инвестиција во иднината и за индивидуалните учесници и за целото општество.

Затоа повеќе образовни иницијативи во Европа се фокусираат на обезбедување пристап на возрасни до овие програми и на развој на вештини.

Европска агенда за вештини

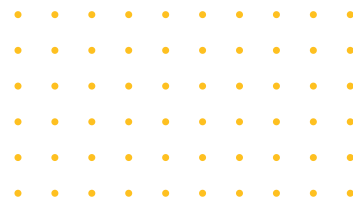
Европската агенда за вештини, започната во 2020 година, поставува квантитативни цели до 2025 година за подобрување на квалификациите на возрасните во согласност со променливите барања на пазарот на трудот.

Главните цели на Европската агенда за вештини вклучуваат:

- **Подобрување на квалитетот на образованието за возрасни:** Агендата има за цел да го подобри квалитетот на програмите за образование и обука за возрасни. Со фокусирање на поконцентрирани и ажурирани образовни содржини, таа има за цел да ја прилагоди понудата за да одговори на потребите на пазарот на труд.
- **Промовирање на пристапот за образование за возрасни:** Обезбедувањето доживотно учење достапно за сите возрасни е една од клучните точки. Напорите се концентрираат на отстранување на бариерите за пристап до образование, без оглед на возраста, нивото на образование или социо-економскиот статус.
- **Развој на дигитални вештини:** Со зголемената важност на дигиталното владеење, агендата се залага за развој на дигитални вештини кај возрасните. Целта е да му се овозможи на секој возрасен пристап и користење на информатичките технологии.
- **Зголемување на мобилноста на возрасните ученици:** Со промовирање на програми за мобилност, агендата ги охрабрува возрасните да учествуваат во образовните програми во странство, придонесувајќи за проширување на хоризонтите и стекнување меѓународно искуство.
- **Подготовка за идна работа:** Како одговор на пазарот на труд кој брзо се менува, агендата се фокусира на подготовка на возрасните вешто да одговорат на новите предизвици. Ова вклучува развој на меки вештини како што се приспособливост, креативност и претприемништво.
- **Партнерство со засегнатите страни:** Спроведувањето на Европската агенда за вештини бара соработка со различни партнери, вклучувајќи образовни институции, бизниси, невладини организации и јавниот сектор.

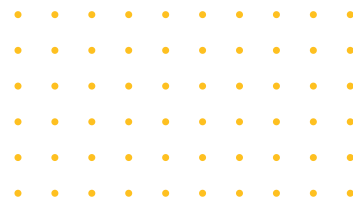
Целта на овие претпоставки е да се подигне нивото на вештините на возрастите во Европската унија, придонесувајќи за зголемена конкурентност на пазарот на труд, одржлив развој и поголемо социјално учество. Преку Европската агенда за вештини, доживотното учење станува подостапно, ефективно и прилагодено на потребите на современото општество.

Сите посочени практики се имплементирани на национално ниво и може да има разлики помеѓу различни европски земји во зависност од нивните специфични образовни политики, системи и потреби.

Алатки и системи за поддршка на образование на возрасни

Како што општеството станува сè глобализирано и засновано на знаење, возрасните мора да се прилагодат на променливите барања на пазарот на труд, технолошките иновации и новите општествени предизвици. Во овој контекст, алатките и системите за поддршка за образование и учење на возрасните стануваат неверојатно важни фактори, овозможувајќи им на поединците да развијат компетенции, да ги подобрат вештините и да ги постигнат своите образовни цели.

Различни земји во Европа поседуваат различни алатки и системи за поддршка за образование и учење на возрасни, вклучувајќи, меѓу другото:

- 1. Национални рамки на квалификации (НРК):** Многу европски земји имаат воспоставено НРК, кои служат како рамки за класификација и споредување на квалификациите. НРК помагаат да се обезбеди кохерентност и транспарентност на квалификациите во различни образовни сектори и го олеснуваат препознавањето на претходното учење.
- 2. Кредитни системи:** Кредитните системи како што е Европскиот систем за трансфер и акумулација на кредити (ЕКТС) се широко користени во европските земји. Тие овозможуваат препознавање и трансфер на кредити помеѓу различни образовни институции и системи, промовирајќи мобилност и флексибилност во патеките за учење.
- 3. Препознавање на претходното учење (RPL):** ППП им овозможува на поединците да го проценат и да го признаат своето претходно учење и искуства. Тоа им помага на возрасните да добијат формално признание за знаењата и вештините стекнати преку работа, неформално образование или животни искуства, олеснувајќи го пристапот до понатамошно образование или вработување.
- 4. Стручно образование и обука (СОО):** Многу земји имаат развиено робусни системи за СОО кои комбинираат учење во училиница со практична обука. Програмите за СОО ги опремуваат поединците со специфични стручни вештини и квалификации, подготвувајќи ги за одредени индустрии или професии.
- 5. Стратегии за доживотно учење:** Европските земји ја нагласуваат важноста на доживотното учење и имаат развиено национални стратегии за негово промовирање. Овие стратегии често вклучуваат мерки за поддршка за учење на возрасни, подобрување на вештините и преквалификација, охрабрувајќи ги поединците да се вклучат во континуирано доживотно учење.

6. **Платформи за онлајн учење:** Дигиталните алатки и онлајн платформите за учење добија значително значење во последниве години. Земјите инвестираат во развивање ресурси за онлајн учење, виртуелни училници и програми за учење на далечина за да обезбедат флексибилни и достапни можности за учење.

7. **Услуги за советување и психолошка поддршка:** Многу земји нудат услуги за советување и психолошка поддршка за да им помогнат на поединците да донесат информирани одлуки во врска со нивното образование и кариера. Овие услуги обезбедуваат информации, совети и поддршка во врска со можностите за образование, програмите за обука и изгледите за кариера.

8. **Механизми за обезбедување квалитет:** Земјите имплементираат механизми за обезбедување квалитет за да го гарантираат квалитетот и релевантноста на образовните програми и квалификации. Овие механизми може да вклучуваат надворешни проценки, тела за акредитација и стандарди за квалитет кои го одржуваат интегритетот на системите за образование и обука.

Важно е да се забележи дека иако постојат сличности во алатките и системите што се користат во европските земји, секоја земја може да има свои уникатни пристапи и варијации врз основа на нејзиниот образовен контекст и приоритети.

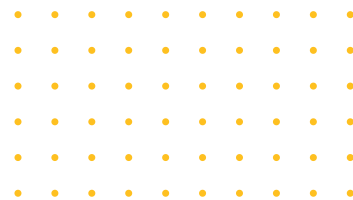

Важно е да се забележи дека иако постојат сличности во алатките и системите што се користат во европските земји, секоја земја може да има свои уникатни пристапи и варијации врз основа на нејзиниот образовен контекст и приоритети.

Постојат сличности во алатките и системите што се користат во европските земји, но секоја земја може да има свои уникатни пристапи и варијации врз основа на сопствениот образовен контекст и приоритети.

Добри практики во дефинирање на резултатите од учењето за возрасни и методи на нивна верификација

Добри практики од скандинавските земји

Препознавањето на претходното учење (RPL) претставува значаен елемент на современите образовни практики, чија цел е да се признаат и ценат вештините и знаењата стекнати надвор од формалните патеки за учење. Еден интригантен аспект на RPL е како се имплементира и развива низ различни земји ширум светот. Вреди да се испитаат скандинавските земји - Данска, Шведска и Финска - кои се појавија како примери на одлични практики на RPL. Овие нации имаат богати традиции во образованието за возрасни и професионалниот развој и значително инвестираат во препознавање и потврдување на вештините стекнати надвор од традиционалните образовни институции.

Сите овие земји покажуваат разбирање за улогата на образованието за возрасни во контекст на континуиран професионален и личен развој. Сепак, секој од нив има развиено уникатни пристапи кои се грижат за локалните потреби и култури. Она што е заедничко меѓу овие земји е нивната посветеност на промовирање на доживотното учење и препознавање и вреднување на учењето надвор од традиционалните образовни патишта. Најдобрите практики во образованието за возрасни во Финска, Данска и Шведска служат како инспиративни примери за другите земји кои се стремат да ги подобрат своите образовни системи. Тие докажуваат дека образованието за возрасни може да биде ефективно, достапно и флексибилно, придонесувајќи за социјалниот и економскиот развој. Вреди да се нагласи дека успехот на овие практики се заснова на општествено ангажирање, јавно-приватно партнерство и постојано подобрување на образовните програми.

ДАНСКА

Данска често е препознаена по нејзиниот пристап „образование за сите“, кој опфаќа сеопфатен систем за образование за возрасни. Возрасните во Данска имаат пристап до широк опсег на образовни можности, кои се движат од формални студиски програми до неформални активности во рамките на заедницата. Земјата го нагласува и доживотното учење, воведувајќи бројни политики за поддршка на возрасните во континуираното образование во сите фази од животот.

Данска ги интегрираше концептите на Европската рамка на квалификации (ЕРК) во својот национален систем на квалификации, олеснувајќи го препознавањето на вештините и квалификациите за возрасни и на национално ниво и низ цела Европа. Слично како и другите земји на ЕУ, Данска ја усогласува својата Национална рамка на квалификации (НРК) со Европската рамка на квалификации (ЕРК) за да обезбеди транспарентност и усогласување на квалификациите добиени во земјата.

Клучните принципи на данскиот систем за препознавање на образованието надвор од формалните рамки вклучуваат:

- **Индивидуална проценка на компетентност (RPL):** Индивидуалното оценување на компетентност (Realkompetencevurdering - RPL) е примарна алатка за препознавање на образованието надвор од формалните рамки во Данска. Поединец може да побара RPL во центар за образование на возрасни или во стручно училиште. Оценувањето може да доведе до целосно или делумно признавање на формалната квалификација доколку се утврди дека лицето поседува вештини и знаења еквивалентни на таа квалификација.
- **Индивидуален план за учење (ILP):** По RPL, поединецот добива Индивидуален план за учење (ILP), во кој се наведени образовните активности потребни за да се постигне целосна квалификација ако веќе не ги поседува потребните компетенции.
- **Флексибилност во постигнувањето квалификации:** ако RPL покаже дека поединецот веќе има стекнато некои од потребните компетенции, потребно е само да ги заврши преостанатите компоненти. Ова им овозможува на поединците да ги стекнат потребните квалификации за развој на кариерата или да се променат побрзо и поефективно.
- **Признание на пазарот на труд и дополнително образование:** Квалификациите добиени преку RPL се целосно признати на пазарот на труд и може да се користат како предуслови за понатамошно образование и обука.
- **Советување и поддршка:** Данска става значителен акцент на советувањето и поддршката за време на процесот на RPL. Ова осигурува дека поединците ги

разбираат нивните права и можности и ја добиваат потребната помош за да го искористат максимумот од нивните претходни искуства.

Овој пристап има за цел да го подобри пристапот до образование и квалификации, особено за возрасни и поединци со професионално искуство, и да го направи системот за образование и обука пофлексибилен и поефикасен.

Данска има обемна структура наречена Данска рамка на квалификации за доживотно учење (ДКФ), која ги опфаќа сите официјално признати типови на образование и квалификации, од основно училиште до докторски степени. Оваа структура се состои од осум референтни нивоа засновани на исходите од учењето, одразувајќи ја структурата на ЕРК. Во контекст на образованието за возрасни, Данска има добро развиен систем за образование на возрасни и континуирана обука, кој опфаќа неколку видови образование и обука поврзани со Данската рамка на квалификации (ДКФ) и следствено на ЕРК:

- **Програми за стручна обука за возрасни (AMU):** Овие програми се дизајнирани и за неквалификувани и за квалификувани работници. Тие опфаќаат широк опсег на сектори и обично се краткорочни и траат од неколку дена до неколку недели. Квалификациите што се доделуваат според овие програми ги опфаќаат нивоата од 2 до 4 во ДКФ и ЕРК.
- **Општо образование за возрасни (AVU):** еквивалентно на средно училиште за возрасни. Програмата опфаќа различни предмети и доделува сертификат за завршување еквивалентен на ниво 2-3 во ДКФ и ЕРК.
- **Курсеви од еден предмет на средношколско ниво (HF-Enkeltfag):** Овие се курсеви со еден предмет еквивалентни на средношколско ниво. Пополнувањето на овие предмети може да се комбинира за да се добие Сертификат за подготвително завршување на средното училиште (HF) еквивалентно на ниво 4 во ДКФ и ЕРК.
- **Стручна обука за возрасни и континуирано образование (VEU):** Наменета за возрасни кои веќе имаат стручно образование и сакаат да ги подобрат или преквалификуваат своите вештини. Нивото на квалификации зависи од конкретната програма, но може да се движи од нивоа 5 до 7 во ДКФ и ЕРК.
- **Професионални академски програми (АП) и програми за диплома за возрасни:** ова се програми за високо образование за возрасни, често дизајнирани за вонредно студирање. АП програмите се на ниво 5, а програмите за диплома се на ниво 6 во ДКФ и ЕРК.

Во Данска, возрасните можат да добијат препознавање на своето неформално и информално учење, потенцијално добивајќи ЕКТС поени кон формални квалификации. Овој процес на препознавање на претходното учење (РПЛ) се усогласува со ДКФ и ЕРК, обезбедувајќи дека вештините и компетенциите стекнати надвор од формалното образование можат соодветно да се препознаат и разберат. Важно е да се напомене дека ова усогласување со ЕРК не само што им помага на данските граѓани да го разберат нивото и значењето на нивните квалификации, туку

и ја поддржува професионалната мобилност во Европа, што ги прави данските квалификации поразбирливи за работодавците и образовните институции во другите европски земји.

Резултатите од учењето во Данска, слично на другите европски земји, се усогласуваат со структурата на квалификации дефинирана во Данската рамка на квалификации за доживотно учење (ДКФ) и Европската рамка на квалификации (ЕКК). Овие резултати се одредуваат врз основа на знаењата, вештините и компетенциите што ученикот ги стекнува и може да ги покаже по завршувањето на процесот на учење. Еве општ преглед на овие елементи:

- **Знаење:** опфаќа збир на факти, принципи, теории и практики поврзани со одредена област на работа или образование. Во контекст на ЕКК, знаењето се опишува како теоретско и/или базирано на факти.
- **Вештини:** се однесува на способноста за примена на знаењето и практичното знаење за извршување на задачите и решавање на проблемите. Во ЕКК, вештините се опишуваат или како когнитивни (поврзани со логично, интуитивно и креативно размислување) или како практични (кои бараат рачна умешност и примена на методи, материјали, алатки и инструменти).
- **Компетенции:** Потврдување на способноста за искористување на знаењата, вештините и личните, социјалните или методолошките способности во различни професионални, научни и ситуации за личен развој. Во рамките на ЕКК, компетенциите се опишани во контекст на одговорност и автономија.

Данската рамка на квалификации (ДКФ) и Европската рамка на квалификации (ЕКК) опфаќаат осум нивоа на квалификации, секое ниво дефинирано со збир на резултати од учењето. Колку е повисоко нивото, толку понапредни се потребните знаења, вештини и компетенции. Понатаму, во данскиот систем, значителен акцент е ставен на потврдување на учењето надвор од формалните образовни патишта. Ова значи дека возрасните имаат можност да ги препознаат нивните вештини, знаења и компетенции, дури и ако тие не се стекнати преку традиционалното формално образование. Генерално, концептот на резултатите од учењето игра клучна улога во данскиот систем за образование и обука, обезбедувајќи транспарентност, квалитет и флексибилност во препознавањето на квалификациите и на национално и на европско ниво.

ФИНСКА

Финска има сеопфатен систем за препознавање на учење надвор од формалните рамки, кој е интегриран во националниот систем на квалификации. Се нарекува систем „Квалификации засновани на компетенции“ и е дизајниран да им овозможи на возрасните да ги покажат своите вештини и формално да ги препознаат, без оглед на нивните извори и каде се стекнати. Во Финска, претходните образовни искуства или учење - без разлика дали се формални или неформални - може да се признаат и потврдат. Пред да започнат програма за стручно учење, учесниците се подложени на индивидуален план за учење, оценувајќи ги нивните претходни образовни искуства.

Оваа проценка може да доведе до намалување на времето за учење доколку учесникот може да покаже дека стекнал одредени компетенции на друго место.

Квалификациите засновани на компетенции се добиваат со демонстрација на професионални вештини во практични задачи за време на проценките на компетентноста. Овие проценки се развиваат во соработка со работодавачите и претставниците на вработените за да се обезбеди нивната вклученост во професионалниот живот. Овие тестови може да се спроведат без оглед на тоа како се стекнати вештините и знаењата, дали преку работно искуство, лични интереси или каква било форма на неформално или информално учење.

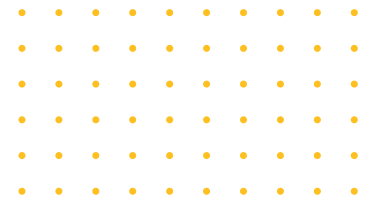
По стекнувањето на квалификации засновани на компетенции, учесниците можат да ги искористат за вработување или како основа за понатамошно образование. Овие квалификации се дел од Финската национална рамка на квалификации (FiNQF) и исто така се упатуваат на Европската рамка на квалификации (ЕКК), обезбедувајќи нивно препознавање низ цела Европа.

На овој начин, финскиот систем признава дека учењето се одвива во различни контексти во животот на поединецот и обезбедува структуриран начин на потврдување и препознавање на овие компетенции.

Добра практика

Наслов: Платформа за учење Valamis

Опис на практиката:

Valamis е компанија специјализирана за развој и управување со компетенции на вработените и решенија за е-учење. Нејзината историја датира од 2003 година кога компанијата е основана во Финска. Оттогаш, компанијата се прошири и стана меѓународен лидер во корпоративното образование. Valamis обезбедува напредни образовни алатки и платформи, помагајќи им на организациите поефикасно да управуваат со процесите на обука и развојот на вработените. Преку иновативни пристапи за е-учење, Valamis придонесува за подобрување на професионалните вештини на вработените ширум светот. Нивната примарна цел е да обезбедат напредни образовни алатки и платформи кои им помагаат на компаниите ефикасно да ги организираат процесите на обука и да го поддржат развојот на вработените.

Valamis' Learning Management System (LMS) е напредна образовна алатка дизајнирана да ја олесни организацијата во управувањето со процесите на обука и развојот на вработените. Valamis овозможува образовната содржина да се прилагоди на индивидуалните организациски потреби и цели. Ова значи дека обуката може да биде совршено прилагодена на спецификите на одредена компанија, а со тоа да се зголеми нејзината ефикасност. Платформата овозможува креирање на персонализирани патеки за развој, земајќи ги предвид компетенциите и целите на кариерата на поединечните вработени. Ова осигурува дека учесниците добиваат содржина што е релевантна за нив. Valamis лесно се интегрира со други алатки, како што се HR или CRM системи, олеснувајќи ја обуката и управувањето со податоците на

вработените. Понатаму, учесниците имаат пристап до Valamis на различни мобилни уреди, што ја подобрува достапноста на курсевите и овозможува учење во секое време, насекаде. Платформата генерира детални извештаи за резултатите и напредокот на учесниците, овозможувајќи следење на ефективноста на обуката. Дополнително, овозможува онлајн комуникација и соработка меѓу учесниците, промовирајќи интерактивно учење и размена на знаење.

Валамис се издвојува првенствено поради одличните способности за управување со едукативен материјал. Корисниците на платформата можат да креираат, испорачуваат и следат различни образовни ресурси, како што се онлајн курсеви, презентации, текстуални материјали или видео снимки. Сите овие ресурси се лесно достапни за учесниците во обуката. Покрај тоа, Valamis нуди персонализација на процесот на обука, овозможувајќи прилагодување врз основа на индивидуалните потреби. Напредните алгоритми за анализа на податоци овозможуваат испорака на содржина совршено приспособена на вештините и целите на секој корисник, правејќи ги процесите на обука поефикасни и поефективни.

Без оглед на тоа дали користите компјутер или мобилен уред, Valamis е достапна и лесна за користење на различни платформи. Ова е од суштинско значење бидејќи обезбедува флексибилност во пристапот до образовните содржини и обука, без оглед на местото и времето. Дополнително, вреди да се напомене дека платформата Valamis вклучува вградени алатки за креирање различни едукативни материјали како тестови, квизови и проценки. Овие алатки овозможуваат создавање на интерактивни материјали за обука кои можат да се прилагодат на специфични потреби.

Резиме:

Valamis е сеопфатна алатка која игра клучна улога во подобрувањето на образовните процеси и развојот на вработените. Нејзините напредни карактеристики, достапноста на различни уреди, интеграцијата со други системи и анализата на податоци го прават драгоцено богатство за организациите кои сакаат ефикасно да управуваат со знаењето и обуката. Градењето заедници за учење и способноста за персонализирање на процесите на обука се дополнителни силни страни што се претвораат во понапредни и поефикасни методи на настава. Валамис станува сè позначајна компонента во стратегиите за развој на образованието низ различни индустриски сектори.

Извор: <https://www.valamis.com/>

Добра практика

Наслов: Фински центар за образование на возрасни во Хелсинки

Опис на практиките:

Хелсиншкиот фински образовен центар за возрасни во Финска обезбедува образование за возрасни приспособено на потребите на различните учесници.

Институцијата се издвојува по неколку клучни карактеристики:

- **Широк опсег на курсеви:** Финскиот центар за образование на возрасни во Хелсинки нуди различни курсеви кои опфаќаат странски јазици, култура, уметност, наука, технологија, здравје, професии и развој на дигитални вештини. Ова им овозможува на учесниците да изберат курсеви според нивните интереси и потреби.
- **Отвореност и флексибилност:** Курсевите се достапни за учесниците без оглед на возраста и образовното ниво. Организацијата често нуди вечерни и викенд курсеви, олеснувајќи го учењето за работниците или оние со дневни обврски.
- **Пристап до различни нивоа:** Курсевите се достапни на различни нивоа на познавања, овозможувајќи учество и за почетници и за понапредни учесници.
- **Традиционални и онлајн курсеви:** Институцијата нуди и традиционални часови лице-в-лице и курсеви на далечина, овозможувајќи им на учесниците да го изберат својот претпочитан метод на учење.
- **Советодавна поддршка:** Институцијата обезбедува советодавна поддршка на учесниците при изборот на курсеви и поставувањето образовни цели.
- **Проценка на ефективност:** Систематската анализа на резултатите, евалуациите на наставата и повратните информации од учесниците овозможуваат приспособување на образовните програми на потребите на учесниците.

Придобивки:

- Отворениот пристап до различни курсеви и флексибилноста во организирањето на часовите го поттикнуваат доживотното учење.
- Висококвалитетниот образовен систем на Финска промовира критичко размислување и креативност, придонесувајќи за развојот на компетентни поединци.
- Образовниот систем е достапен за сите граѓани, обезбедувајќи еднакви можности и можност за доживотно учење.

Резиме:

Хелсиншкиот фински образовен центар за возрасни во Финска обезбедува сеопфатно и достапно образование за возрасни. Се прилагодува на потребите на учесниците нудејќи разновидност на курсевите и флексибилност во организирањето на часовите. Систематското оценување на ефективностa на образовната програма и советодавната поддршка за учесниците придонесуваат за постигнување одлични образовни резултати. Финска служи како пример за посветеност на развивање на компетенциите на граѓаните во текот на нивниот живот.

ШВЕДСКА

Шведската влада покажува исклучителна решителност во промовирањето на образованието за возрасни и доживотното учење. Ова е поддржано од Шведската национална агенција за образование, која игра клучна улога во обезбедувањето насоки и поддршка за различни области на образованието на возрасните. Овие области вклучуваат општинско образование за возрасни, специјално образование за возрасни и учење на шведски јазик за имигрантите.

Општинското образование за возрасни е значаен дел од образовниот систем во Шведска, а Шведската национална агенција за образование обезбедува насоки и поддршка на општините за ефективно обезбедување на образование за возрасни во нивните области.

Ова вклучува образовни програми и различни форми на поддршка за развој на вештини.

Специјалното образование за возрасни е уште една област каде што шведската влада инвестира ресурси и внимание. Шведската национална агенција за образование ги насочува напорите да обезбеди соодветно образование за возрасни со различни образовни потреби. Ова може да вклучува програми прилагодени на лицата со попреченост или други групи кои бараат персонализиран пристап кон учењето.

Учењето шведски јазик за имигрантите е клучен елемент на социјалната интеграција. Во Шведска, како земја со отворена миграциска политика, постои силна посветеност за обезбедување можности за имигрантите да го научат шведскиот јазик. Владата и Шведската национална агенција за образование обезбедуваат поддршка и програми кои им помагаат на имигрантите да го научат јазикот и да се интегрираат во локалната заедница.

Шведската јавна служба за вработување исто така игра значајна улога во обликувањето на образованието на возрасни. Оваа организација спроведува програми кои им овозможуваат на возрасните да се преквалификуваат и да ги надградат своите вештини како одговор на променливите потреби на пазарот на трудот. Овие активности се од суштинско значење во услови на технолошки и економски промени кои влијаат на структурата на професиите и на вештините што ги бараат работодавците.

Како резултат на тоа, пристапот на шведската влада кон учењето на возрасните и доживотното образование ја одразува нејзината посветеност на развивање на вештини и знаења на возрасните за да се задоволат потребите на пазарот на трудот, да се подобри социјалната кохезија и да се промовира интеграцијата на имигрантите. Ова претставува значаен елемент на стратегијата за социјален и економски развој во Шведска и служи како модел за другите земји кои се стремат да промовираат доживотно учење.

Добра практика

Наслов: Систем за образование на возрасни во Шведска и улогата на Studieförbundet Vuxenskolan (SV)

Опис на практиките:

Шведскиот образовен систем за возрасни е вистински пример за посветеност на државата за развивање на компетенциите на граѓаните во текот на нивниот живот. Се заснова на принципи на отвореност, флексибилност и пристапност, нагласувајќи го разбирањето и исполнувањето на потребите и аспирациите на возрасните ученици. Централна улога во овој систем има Studieförbundet Vuxenskolan (SV), едно од најголемите образовни асоцијации во Шведска, специјализирано за образование на возрасни.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV) е непрофитна организација чија цел е да промовира учење, личен развој и култура кај возрасните шведски граѓани. SV нуди различни образовни програми и курсеви кои опфаќаат области како што се странски јазици, литература, уметност, занаети, наука, историја, култура и здравје, поттикнувајќи активно учество меѓу возрасните. Организацијата има за цел да ги минимизира бариерите, овозможувајќи учество на различни возрасни групи и образовни нивоа. Се одликува со отвореноста и достапноста на своите програми.

SV првенствено добива средства од државни грантови и соработува со локални институции како што се библиотеки, училишта и општествени организации за да ја прошири пристапноста на своите програми. Важен аспект од неговото работење е демократското одлучување од страна на членовите во однос на програмите и активностите. Соработката со други организации, универзитети и институции е клучна во развојот на иновативни образовни и културни програми прилагодени на променливите потреби на општеството.

Сепак, она што го издвојува SV е неговиот иновативен пристап кон образованието на возрасни заснован на таканаречените „кругови на студирање“. Тоа се групи на луѓе кои колективно истражуваат избрана тема или област на знаење. Според овој модел, учесниците влијаат на тоа што и како учат, што доведува до поинтерактивна и попривлечна форма на образование. Работи врз основа на доброволност и временска флексибилност, овозможувајќи им на возрасните да продолжат да учат според нивните сопствени потреби и преференци.

Секој студиски круг на SV мора да исполнува одредени насоки и барања, како што се да има најмалку тројца учесници, јасно дефинирана тема за учење и исполнување на формалните барања како што е бројот на часови за учење. Водачите на кругови имаат пристап до образовната платформа Learnify, која го олеснува организирањето онлајн едукативни сесии и споделувањето едукативни материјали.

Придобивки од практиката:

- **Флексибилност и пристапност:** Шведскиот образовен систем за возрасни ја нагласува пристапноста и флексибилноста, дозволувајќи им на возрасните да учествуваат во образовни програми прилагодени на нивните индивидуални потреби и распоред.
- **Отвореност кон различностите:** Studieförbundet Vuxenskolan активно го промовира учеството на различни возрасни групи и образовни нивоа, придонесувајќи за проширување на пристапот до образование.
- **Партиципативен пристап:** Моделот „кругови на студирање“ им дава можност на учесниците активно да се вклучат и да влијаат на процесот на учење, зголемувајќи ја ангажираноста и интерактивноста.
- **Соработка и демократија:** Организацијата работи на демократски принципи, а соработката со други институции ги збогатува нејзините образовни програми.
- **Иновации:** Користењето на платформата Learnify овозможува развој на современи методи на настава, и во онлајн и во традиционални начини.

Резиме:

Накратко, шведскиот систем за образование на возрасни, со централна улога на Studieförbundet Vuxenskolan (SV), е добар пример за флексибилен и отворен пристап кон образованието на возрасни, поттикнувајќи континуиран развој и социјално учество. Моделот на „студиски кругови“ и употребата на образовната платформа се иновативни решенија погодни за ефективно доживотно учење.

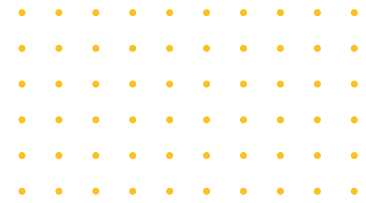
Извори:

<https://viunga.se/om-vi-unga/studieforbundet-vuxenskolan/>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Studief%C3%B6rbundet_Vuxenskolan <https://www.sv.se/om-sv/kvalitetsarbete-i-sv/internkontroll-av-2021-ars-verksamhet/>

<https://www.sv.se/cirkelledare/regler-for-studiecirkclar/> <https://www.sv.se/cirkelledare/learnify/>

Добри практики во други европски земји

Добрите практики во другите европски земји претставуваат вреден извор на инспирација и учење за активности насочени кон градење на резултатите од образованието на возрасни. Низ целиот континент, може да се најдат многу примери на иновативни и ефективни пристапи за промовирање на доживотното учење. Анализирањето на овие практики овозможува стекнување нови перспективи и разбирање како различни земји се справуваат со предизвиците поврзани со образованието на возрасните и резултатите од учењето.

Во следниот дел од оваа студија, ќе испитаме некои од овие инспиративни решенија и ќе научиме за придобивките што ги носат за општеството и за индивидуалните ученици.

Македонија

Добра практика

Наслов: Програма за образование на возрасни „Вештини за воведување и развој на вработени“ во Македонија

Опис на практиката:

Според македонскиот закон за образование на возрасни, Центарот за образование на возрасни е институцијата одговорна за официјалната верификација на програмите за неформално образование. Програмите за образование на возрасни се развиваат врз основа на реалните потреби на работодавачите, односно барањата на пазарот на трудот.

Набљудувајќи ги трендовите на пазарот на трудот, особено карактеристиките и очекувањата на генерацијата Z, и соработувајќи со компании од различни големини во различни индустрии на национално ниво, Самеримпекс Импулси ја идентификуваше потребата од специјалисти за информирање, воведна обука и развој на вработените. Врз основа на оваа потреба, тим од експерти изработи специјална програма за образование на возрасни: „ВЕШТИНИ ЗА ВОВЕДУВАЊЕ И РАЗВОЈ НА ВРАБОТЕНИ“.

Главната цел на програмата е да стекне специфични знаења, вештини и компетенции кои можат да се применат во секоја компанија и во одделенијата за управување со човечки ресурси, организациски развој и развој на персоналот.

Програмата беше дизајнирана да одговори на зголемените потреби на организациите за специјализирани позиции кои директно влијаат на развојот на човечките ресурси. Се состои од четири меѓусебно поврзани и логички поврзани модули кои покриваат и теоретски и практични компоненти. Двата елементи се потребни за учесникот да добие сертификат.

Импликации од спроведувањето на програмата:

Програмата имаше сèкупно позитивно влијание врз компаниите учеснички. Прво, програмата беше прилагодена на специфичните потреби и прашања на секоја компанија, фокусирајќи се на позициите идентификувани како најкритични за време на менторските сесии.

Концептот на менторство и коучинг е сè уште сосема нов во македонскиот контекст, особено кај средните фирми. Повеќето очекуваа дека обучувачите/консултантите ќе обезбедат готови документи и професионални совети, додека програмата се фокусираше на развивање на внатрешните способности, овозможувајќи им на компаниите самостојно да продолжат со слични акции. Обучувачите и консултантите мораа да работат дополнително напорно за да го променат ова очекување за лесно достапни производи.

Компаниите кои се појавуваат напредни во оваа област се првенствено во ИТ секторот, справувајќи се со предизвиците при регрутирањето и задржувањето на вработените. Вообичаено, тие имаат развиена документација, но немаат вештини за правилно спроведување и менторство на новите вработени. Најзначајниот предизвик е справувањето со генерацијата Z и меѓугенерациските разлики. Компаниите кои немаат посветено лице за човечки ресурси во нивниот тим се мачеа со распределба на време за развој на внатрешна документација и обезбедување одржливост на програмските активности по нејзиното завршување. Организирањето состаноци и сесии честопати беше тешко во многу случаи, особено кога се комуницираше со главните учесници, раководството на компаниите. Спроведувањето на какви било програмски активности зависи од вклученоста на раководството.

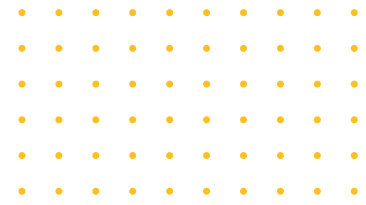
Во текот на проектот, се предвидуваше дека повеќето учесници не ја согледаа поврзаноста помеѓу визијата, мисијата и вредностите на компанијата и описот на работните места и менторските програми за новите и постоечките вработени. Ова се покажа како еден од најважните и најизненадувачките аспекти во текот на проектот. Вредноста на програмата беше главно евидентна за учесниците, иако сертификатите не беа толку значајни за компаниите. За менаџментот најважни и највредни беа стекнатите вештини. Во некои компании, сопствениците почнаа да ја препознаваат улогата на одделот за човечки ресурси и неговото влијание врз резултатите на компанијата. Ова беше значајно достигнување.

Врз основа на горенаведените информации, може да се заклучи дека програмата имаше значително позитивно влијание врз компаниите учеснички. Многу од активностите за обука, менторство и коучинг беа примени како нов пристап за развивање на внатрешните способности на компанијата наместо само да се понуди консултантска поддршка. Ова обезбедува урамнотежена и континуирана практика на управување со човечки ресурси и сèкупно поголемо влијание, служејќи како мотивација за продолжување на мисијата за поддршка на развојот на бизнисот преку развој на компетентност на вработените.

Добра практика

Наслов: Програма за квалификација на вработени во UNIPLAST во Македонија

Опис на практиката:

Компанијата UNIPLAST лоцирана во градот Струга на брегот на Охридското Езеро во Македонија е производител на производи од пластика армирана со стаклени влакна (GRP). Компанијата започна со работа во 1986 година, специјализирана за производство и развој на GRP производи, првенствено извезени во автомобилската индустрија.

Проблем:

Поради уникатната природа на активностите на компанијата, немаше формална професионална квалификација за позицијата полиестерски ламинатор. Постоечкото образование од областа на хемијата на ниво на стручно образование обезбеди добра теоретска основа, но немаше практични вештини поврзани со работа со пластика.

Решение:

Компанијата одлучи да спроведе интерна програма за квалификација за ламинирање на вработените. Искусен тим од менаџери и ламинатори изработи програма која беше регистрирана во Центарот за образование на возрасни според македонскиот закон.

Клучниот елемент на програмата беше дефинирање на нејзините цели и резултати од учењето. Програмата имаше за цел да обезбеди знаења и вештини за производство на производи од полиестер армиран со стакло (GRP) за различни апликации, како што се чамци, резервоари, жардинери, шахти, лизгалки и многу други. Резултатите од учењето беа јасно дефинирани, овозможувајќи и на учесниците и на едукаторите да го следат напредокот во учењето.

Програмата траеше три месеци, при што учесниците ротираа помеѓу различни производствени операции. Внатрешниот комитет процени кој се квалификувал за конкретни операции и бил веднаш вработен.

Дополнително, програмата беше регистрирана и во Агенцијата за вработување, која обезбеди финансиска поддршка за учесниците. Со ова се овозможи обука на група од 68 лица, од кои компанијата се обврза да вработи најмалку 50% од нив по завршувањето. Компанијата беше многу посветена на успехот на учесниците, што резултираше со дополнителни плаќања на внатрешни обучувачи за секој вработен кој остана продуктивен во компанијата најмалку 6 месеци.

Резултати:

Како резултат на програмата за квалификација UNIPLAST, компанијата се здоби со квалификувани вработени прилагодени на специфичните барања на производството. Програмата, исто така, го олесни внатрешниот пренос на културата на компанијата, фокусирајќи се на единството, меѓусебната поддршка, услугите на клиентите и тимската работа. Со јасно дефинирани програмски цели и резултати од учењето, компанијата постигна задоволителни резултати и во развојот на вработените и ја зајакна својата позиција на пазарот.

Заклучок:

Добрата практика на UNIPLAST служи како пример за ефективна програма за учење на возрасни, каде што јасно дефинираните програмски цели резултатите од учењето придонесоа за успехот и на учесниците и на компанијата. Оваа програма служи како модел за тоа како да се спротивстави на недостатокот на квалификации на пазарот на труд преку внатрешна обука и развој на вештини специфични за индустријата.

Добри практики надвор од Европа

АВСТРАЛИЈА

Наслов: Индустриска мрежа за обука и ресурси за оценување (INTAR)

Опис на практиката:

Во 2014 година, Индустриската мрежа за обука и ресурси за оценување (INTAR) беше основана за да им обезбеди на давателите на обуки, производителите и другите заинтересирани страни алатки за да придонесат со средства во заедничкиот базен за поддршка на развојот на висококвалитетни ресурси за обука. Компанијата е основана од Дејвид Мекелвени, генерален менаџер на Workspace Training, регистрирана организација за обука, и Џим Вон, директор на Vaughan Consulting Software Solutions, специјализиран за програмирање и развој на апликации.

Индустриската мрежа за обука и ресурси за оценување (INTAR) е специјализирана за развој на образовни ресурси за високообразовниот сектор, фокусирајќи се на образованието за возрасни. Во рамките на своето работење, INTAR покрива различни области на образование, обезбедувајќи материјали и поддршка за различни групи учесници. Во областа на образованието на возрасни, практиката на INTAR се издвојува преку тековното подобрување и дополнување на материјалите базирани на претплата. Креирањето на нови материјали е кофинансирано од ангажирани претплатници и се заснова на редовен дијалог со клиентите и експертите од индустријата.

INTAR е компанија која се одликува со обезбедување на едукативни материјали прилагодени на различните потреби на учесниците. Нејзините понуди ги опфаќаат и платените претплати, насочени кон институции како што се универзитетите или индустриските здруженија, и бесплатните ресурси достапни за пошироката заедница, реализирани преку проекти. Овој пристап ги ангажира и комерцијалните клиенти и индивидуалните учесници, обезбедувајќи пристап до вредни материјали според нивните финансиски капацитети и суштински потреби.

Компанијата одржува редовен контакт со експерти од индустријата, придонесувајќи за создавање на актуелни и релевантни едукативни материјали. Соработката со практичари од одредена област осигурува материјалите да се усогласат со реалните барања на пазарот на труд и тековните трендови. Следствено, учесниците стекнуваат знаења и вештини кои се од непроценлива вредност во нивните соодветни сектори.

Компанијата гарантира дека едукативните материјали секогаш се ажурираат и ги рефлектираат најновите промени во областа, што е особено клучно во динамично опкружување.

INTAR им обезбедува на учесниците специјално подготвени водичи и вежби за неограничено преземање, под услов да се само за едукативна употреба. Ова овозможува ефективна асимилација на знаењето додека учесниците ги овластува со алатки за ефикасно учење. Претплатниците, исто така, имаат пристап до учество во групи за валидација, оценувајќи ја ефективноста на применетите алатки и стратегиите за оценување.

INTAR обезбедува различни извори на едукативни материјали, вклучувајќи ја и опцијата за учење од далечина. Ова им овозможува на учесниците да изберат метод на учење кој најдобро одговара на нивниот животен стил и преференции. Со пристап до онлајн содржини и опции за самостојно учење во погодни времиња и локации, образованието станува подостапно и пофлексибилно.

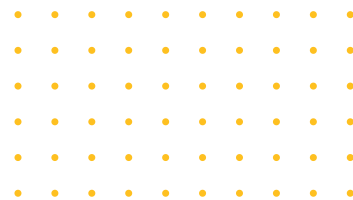
Резиме:

Накратко, ефективната стратегија на INTAR во областа на образованието за возрасни вклучува испорака на разновидни и приспособени едукативни материјали, поддршка од едукатори и експерти од индустријата и создавање можности за развој на учесници во повеќе аспекти. Овој пристап значи поквалитетно образование за возрасни, кое позитивно влијае на нивните кариерни патеки и личен раст.

Препораки за експерти за креирање материјали за обука за обучувачи.

Стратегии за создавање материјали за возрасни

Развивањето ефективни резултати од учењето за возрасните учесници вклучува разбирање на нивните уникатни карактеристики и приспособување на образовните искуства во склад со нивните потреби. Возрасните ученици обично се самонасочени, носат богати искуства и често бараат непосредни, практични апликации за нивното учење. Изработката на материјали за обука за обучувачи е сложен процес и одзема многу време, но добро дизајнираните материјали можат ефективно да пренесат знаења и вештини, поддржувајќи го развојот на едукаторите и нивните учесници во образованието за возрасни. Квалитетните материјали за обука помагаат да се постигнат планираните резултати од учењето за возрасните.

Елементи на стратегијата за постигнување соодветни резултати од учењето за возрасни.

СТРАТЕГИЈА	ОПИС
Разбирање на потребите на учениците	Пред да креирате материјали, важно е да се спроведе анализа на потребите за да се разберат предизвиците со кои се соочуваат воспитувачите и вештините што тие сакаат да ги стекнат.
Прилагодете ги материјалите на различни стилови на учење	Вклучете визуелни, аудитивни и кинестетички наставни методи за да допрете до најширокиот опсег на едукатори.
Размислете за претходните знаења и искуства	Возрасните носат богато претходно знаење и искуство во процесот на учење. Препознајте го и искористете го ова кога развивате цели за учење. Потврдувањето на претходното учење, исто така, може да биде значаен аспект на образованието за возрасни.

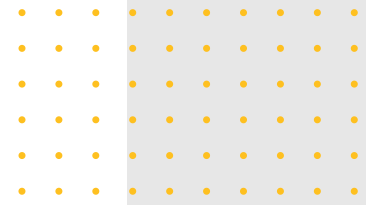
СТРАТЕГИЈА	ОПИС
Вклучете практични апликации	Кога е можно, вклучете практични, реални апликации во целите за учење. Возрасните најдобро учат кога ја гледаат практичната важност на она што го учат.
Промовирајте мисловни вештини на повисоко ниво	Возрасните се способни за сложени когнитивни процеси како што се анализа, синтеза и евалуација. Развијте цели за учење поврзани со овие вештини за размислување од повисок ред.
Примени методи за активирање	Материјалите треба да ги ангажираат учесниците во активни методи на учење како што се дискусии, анализа на случаи или работа на проекти.
Надградување на искуствата	Едукаторите веќе имаат одредено искуство во наставата. Користете го ова искуство како основа за понатамошен развој.
Обезбедете извори и дополнителни ресурси	Дополнителни совети за читање, веб-локации, видеа или онлајн алатки ќе им помогнат на едукаторите да стекнат подлабоко разбирање на темата.
Погрижете се материјалите да бидат интерактивни	Користете образовни технологии како што се квизови, игри, симулации или платформи за е-учење за да го направите учењето попривлечно.
Јасно дефинирајте ги целите на обуката	Секој модул или поглавје треба да има јасно дефинирани цели кои ги информираат учесниците за тоа што можат да очекуваат.
Вклучете методи за оценување и размислување	Вклучете алатки и методи за самооценување и размислување за она што воспитувачите го научиле од материјалите.

СТРАТЕГИЈА	ОПИС
Прилагодете ги материјалите на различни нивоа на владеење	Не сите учесници се на исто ниво на знаење и вештини. Обезбедете различни нивоа на тежина во материјалите за да ги задоволите потребите и на почетниците и на понапредните учесници.
Обезбедете можност за надградување	Светот на образованието брзо се менува. Материјалите за обука треба да бидат флексибилни и лесно да се надградат кога се појавуваат нови истражувања, алатки или методологии.
Вклученост и различност	Погрижете се материјалите да бидат инклузивни и да ги одразуваат културните, расните, половите и другите аспекти на различноста.
Вклучете повратни информации	По обуката, соберете повратни информации од едукаторите за материјалите и вклучете ги во следните изданија.

Принципи на создавање материјали за возрасни

Креирајте материјали за обука усогласени со потребите на публиката, т.е. возрасни поединци. Имајте на ум важните принципи:

- Секој модул за обука треба да има релевантен наслов кој ја одразува неговата содржина (по можност со краток опис) – тоа ќе му помогне на учесникот во процесот на селекција и разбирање на темите за обука.
- Времетраењето на секој модул не треба да надминува 15-30 минути. Ако има премногу за покривање или објаснување, поделете ја темата на помали сегменти.
- Секој методолошки аспект треба да биде поддржан со соодветен пример.

Програмата за обука на воспитувачите треба да биде флексибилна, прилагодена на тековните потреби на учесниците и заснована на воспоставени и актуелни наставни методи. Создавањето ефективни материјали за обука на едукаторите бара разгледување на спецификите на нивната работа и предизвиците со кои се соочуваат. Споменатите препораки ќе им помогнат на експертите да креираат материјали кои се вредни, ангажирани и одговараат на реалните потреби на едукаторите. Соработката со учесниците и отвореноста за повратни информации ќе овозможат континуирано подобрување и прилагодување на програмата на променливата образовна средина.

Важно е да се разбере дека процесот на креирање материјали за обука на едукатори треба да ја земе предвид зголемената побарувачка за нови вештини, технологии и стратегии за учење. Соработката со едукаторите, како во фазата на планирање, така и во текот на обуката, е клучен елемент за успех. Тие најдобро се свесни за предизвиците со кои се соочуваат секојдневно.

Материјалите за обука на едукаторите треба да се засноваат на разбирање на спецификите на нивната работа и треба да обезбедат специфични алатки за да им помогнат ефективно да се справат со различни групи учесници, да се прилагодат на променливите образовни стандарди и да ги користат современите технологии во наставниот процес.

Отвореноста за повратни информации е од клучно значење бидејќи овозможува постојано подобрување на програмата за обука. Едукаторите треба да имаат можност да ги споделат своите предлози, мислења и искуства за да ја прилагодат програмата на реалните потреби и предизвици поврзани со работата во образованието.

Подготовката на ефективни материјали за обука на едукаторите е сеопфатен процес кој бара постојано прилагодување на променливите потреби на едукаторите и отвореност за иновации. Едукаторите се клучни играчи во образовниот процес, па затоа инвестирањето во нивниот развој не само што е важно туку и неопходно за успехот на образовниот систем.

Методи на дефинирање на резултатите од учењето на возрасните

Начини на дефинирање на резултатите од учењето на возрасните и методи на нивна верификација:

Дефинирање на резултатите од учењето:

- **Специфични цели:** Јасно опишете што учесниците ќе можат да направат по завршувањето на обуката. Целите треба да бидат специфични, мерливи, остварливи, релевантни и временски ограничени (со користење на методот SMART).
- **Опишани компетенции:** Определете ги компетенциите што треба да ги стекнат учесниците - тоа може да бидат знаења, вештини или ставови.
- **Нивоа на Блумовата таксономија:** Искористете ја таксономијата на Блум за да ја дефинирате длабочината на стекнатото знаење - од нивото на меморирање на информации до нивната анализа, синтеза и евалуација.
- **Индустриски стандарди:** Во многу области, постојат воспоставени стандарди кои го дефинираат нивото на знаење и вештини кои треба да се постигнат по завршувањето на обуката.

Методи за верификација на резултатите од учењето:

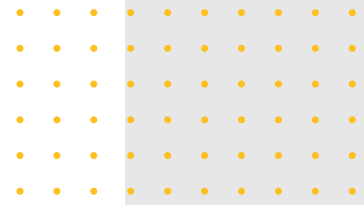
- **Тестови и испити:** Традиционални алатки за оценување кои го мерат нивото на стекнатото знаење.
- **Проекти и задачи:** Учесниците можат да покажат стекнати вештини преку конкретни задачи или проекти.

- **Самооценување:** Учесниците се оценуваат себеси преку анализа на нивниот напредок и размислување за сопствениот процес на учење.
- **Набљудување:** Обучувачите ги набљудуваат учесниците за време на активностите, забележувајќи го напредокот и областите за подобрување.
- **Дискусии и размислувања:** Водење дискусии или рефлексивни сесии кои им овозможуваат на учесниците да споделат искуства, достигнувања и предизвици.
- **Оценување од колеги:** овозможување на учесниците да се оценуваат меѓусебно, што може да биде особено вредно во контекст на меките вештини како тимска работа или комуникација.
- **Портфолио:** Учесниците можат да ја состават својата работа, проекти и достигнувања во портфолио, кое потоа се оценува.
- **Повратни информации од 360 степени:** Во овој пристап, учесникот го оценуваат различни поединци од нивната околина - колеги, претпоставени, подредени, па дури и клиенти.
- **Анализа на случај:** Учесниците можат да анализираат конкретен случај или ситуација во контекст на стекнатите знаења и вештини.
- **Симулации и едукативни игри:** Овозможете им на учесниците да го применат стекнатото знаење на практичен начин под контролирани услови

Дефинирањето на резултатите од учењето и нивната верификација се клучни елементи на образовниот процес. Тие овозможуваат проценка на ефективноста на обуката и идентификација на области кои бараат дополнителна поддршка или подобрување. Важно е методите за верификација да се приспособат на специфичната група и природата на обуката.

Резиме

Извештајот се фокусира на резултатите од учењето кои играат централна улога во образованието на возрасните. Со оглед на динамичните општествени, економски и технолошки промени, нивното разбирање и дефинирање станува не само важно, туку и клучно. Целта на извештајот е да го илустрира влијанието на образованието на возрасните врз учесниците, организациите за обука и поширокиот општествен контекст.

Образованието на возрасните, без оглед на неговата форма, стана значајна алатка за поддршка на развојот на поединците во различни фази од нивниот живот. Клучната цел на извештајот е да се дефинираат и разберат резултатите од учењето во образованието на возрасните, овозможувајќи подобро усогласување на програмите за обука со потребите на учесниците. Истовремено, извештајот го нагласува глобалниот контекст во кој образованието за возрасни е од витално значење не само за поединците, туку и за општеството.

Извештајот „Резултати од учењето во образованието за возрасни“ и стручните средби (design thinking работилница) ја нагласуваат важноста на образованието за возрасните и неговото влијание врз поединците и општеството. Тој дава аргументи за понатамошен развој и поддршка на образовните програми за возрасни и поттикнува понатамошно истражување и анализа на резултатите од учењето во оваа област.

Развиени се предлози за обука од 4 модули за обучувачи на возрасни:

Модул 1: Интерперсонални вештини на обучувачот/едукаторот (фокус на социјалните вештини, вештини за слушање, резилиентност и приспособливост).

Модул 2: Методологија на учење на возрасни и работа со возрасни учесници (разлика помеѓу резултатите од учењето и целите на учењето; правилна употреба на овие термини, избор на соодветни зборови при образованието за возрасни и процес на креирање вежби, вклучување на практични активности во програмата, елементи на менторство).

Модул 3: Поврзување на правилниот метод за валидација со резултатите од учењето (приспособување методи за валидација на конкретни резултати од учењето)

Модул 4: Настава за возрасни (пристап кон разбирање како возрасните учат, вештини за да станат ефективни обучувачи на возрасни - работилница за обучувачи).

Областа како едукација за возрасни и образование за возрасни е богата и повеќеслојна. Образовната сфера се развива брзо, со пристапи приспособени на специфични целни групи, како и потреби за да се одговори на предизвиците на дигиталната трансформација, миграцијата и социјалната интеграција. Употребата на микро и нано методологија, гејмификација со активни сценарија и квизови за решавање проблеми и интеграцијата на виртуелната реалност (VR) и искусственото учење имаат потенцијал да ја револуционизираат едукацијата за возрасни. Дополнително, појавата на вештачка интелигенција (ВИ) и порастот на микро-сертификатите отвораат нови можности за персонализирани и флексибилни патеки за учење. Иднината ветува не само предизвици, туку и возбудливи можности за раст и иновации во образованието за возрасни и едукацијата на возрасни, што не' повикува постојано да ги прилагодуваме програмите и процесите за образование на возрасни за да одговориме на динамичните барања на нашиот свет што се менува.

Испитувајќи ги резултатите од учењето на возрасните, извештајот го илустрира нивното сеопфатно влијание врз учениците. Образованието на возрасните го олеснува проширувањето на знаењата, развојот на вештините, стекнувањето нови кариерни перспективи и воведувањето позитивни промени во личниот живот. Обезбедува алатки за самореализација, подобрување на професионалните квалификации и постигнување лични цели. Истовремено, преку учењето на возрасните, можно е да се создадат покомпетентни и поангажирани граѓани, што ќе доведе до придобивки за целото општество.

Во контекст на организациите за обука, разбирањето на резултатите од учењето на возрасните е значаен елемент за подобрување на образовните понуди. Помага при прилагодување на образовните програми на тековните потреби на учесниците, што резултира со поголема ефективност на образовните активности. Извештајот поттикнува собирање конзистентни податоци за овие резултати, овозможувајќи подобра проценка на квалитетот на образованието на возрасни и неговото усогласување со општествените потреби.

Во моментот, во динамична и конкурентна средина, образованието за возрасни игра значајна улога во обликувањето на компетентни граѓани и придонесува за економскиот раст на земјата.

Возрасните, преку пристап до образование, стануваат поконкурентни на пазарот на труд, што доведува до подобрена економска состојба. Обезбедувањето на учесниците со не само професионални, туку и социјални и животни вештини помага да се создадат поодржливи општества.

Клучните заклучоци од извештајот се:

- **Вредноста на неформалното образование** - истражувањата и примерите на успешни образовни проекти потврдуваат дека возрасните црпат значителни придобивки од пристапот до неформалното образование. Учењето и развојот на вештини во животот на возрасните даваат резултати како што се проширување на знаењето, подобрување на вештините, стекнување нови перспективи за кариера и воведување позитивни промени во личниот живот.
- **Клучната улога на резултатите од учењето** - концептот на „резултати од учењето“ игра витална улога во денешната средина за учење на возрасни. Овие резултати даваат јасни изјави за посакуваните резултати од процесот на учење, овозможувајќи нивно недвосмислено мерење и евалуација. Воведувањето на исходите од учењето го префрла фокусот на ефективно предавање и учење, поттикнувајќи промена кон андрагогија ориентирана кон учесниците.
- **Диверзификација на образованието за возрасни** - современото образование за возрасни опфаќа различни форми на учење, и традиционални и неформални или неофицијални. Како што образованието на возрасните станува поразновидно и достапно, од суштинско значење е да се земат предвид различните форми на учење во контекст на образовните достигнувања.
- **Влијание врз поединците** - резултатите од учењето на возрасни позитивно влијаат на личниот и професионалниот развој на учесниците. Проширувањето на знаењата и вештините отвора нови можности за кариера, помагајќи во реализацијата на аспирациите и животните цели.

- **Влијание врз општеството** - едукацијата на возрасните може да влијае на подобрување на јавното здравје, социјална интеграција и еднакви можности во општеството. Возрасните ученици често стануваат поотворени за различностите и посвесни за општествените предизвици, што доведува до придобивки за целото општество.
- **Влијание врз економијата** - пристапот до неформално образование ги подобрува квалификациите на учесниците, влијаејќи на нивната привлечност на пазарот на труд. Поединците со соодветни вештини придонесуваат за економски раст и се спротивставуваат на феномените како што се невработеноста или социјалната исклученост.

Финансиран од ЕУ. Изразените ставови и мислења се лични на авторот (а) и не мора да ги одразуваат ставовите и мислењата на Европската унија или Европската агенција за образование и културна извршна агенција (ЕАСЕА). Европската унија и ЕАСЕА не се одговорни за нив.

Повеќе за проектот на:

<https://projekty-evaco.pl/projekty-aktualne/efekty-uczenia-sie-w-edukacji-doroslych/>